

HRVATSKO GOSPODARSTVO U 2020. I OČEKIVANJA ZA 2021.

IZ PERSPEKTIVE PODUZETNIKA

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA (HUP)

PROSINAC 2020.

IZDAVAČ

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA
(HUP)

ZA IZDAVAČA

dr. sc. Damir Zorić

PRIPREMILE

dr. sc. Iva Tomić
Ivana Zlatarić

KONTAKT

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA
(HUP)

Radnička cesta 52/1

10000 Zagreb

Hrvatska

+385 1 4897 555

hup@hup.hr

www.hup.hr

TISAK

Znanje d.o.o.

Prilikom korištenja informacija iz ove publikacije molimo navesti izvor. U publikaciji su korišteni statistički podaci koji su objavljeni najkasnije 15. prosinca 2020.

Sadržaj

O Hrvatskoj udruzi poslodavaca	5
Uvodna riječ glavnog direktora	6
Makroekonomski okvir	8
Rast i njegova obilježja	9
Međunarodna trgovina i turizam	10
Realni sektor	12
Tržište rada	15
Javne financije	17
Monetarna kretanja, cijene i tečaj	20
Prognoze	22
Rezultati ankete članica HUP-a o situaciji u 2020. i očekivanjima za 2021.	25
Osnovne informacije o anketi	25
Poslovanje u 2020.	27
Očekivanja za 2021.	30
Očekivanja za 2021. predsjednika Izvršnih odbora granskih udruuga, koordinacija HUP-a i regionalnih ureda	35
Granske udruge	25
HUP - Udruga prehrambene industrije i poljoprivrede	35
HUP - Udruga ugostiteljstva i turizma	35
HUP - Udruga industrije nemetala, građevinskog materijala i rudarstva Hrvatske	36
HUP - Udruga metalne industrije	36
HUP - Udruga kemijske industrije	37
HUP - Udruga drvne i papirne industrije	37

HUP - Udruga elektroindustrije_____	38
HUP - Udruga tekstilne i kožne industrije _____	38
HUP - Udruga trgovine_____	39
HUP - Udruga prometa _____	39
HUP - Udruga energetike _____	40
HUP - Udruga grafičara i nakladnika _____	40
HUP - Udruga informatičke i komunikacijske djelatnosti ____	41
HUP - Udruga novinskih izdavača_____	41
HUP - Udruga financijskog poslovanja _____	42
HUP - Udruga poslodavaca graditeljstva _____	42
HUP - Udruga liječnika poslodavaca u ugovornom odnosu _	43
HUP - Udruga zdravstvene njege, rehabilitacije i socijalne skrbi_____	44
HUP - Udruga zaštitarske djelatnosti_____	44
HUP - Udruga geodetsko-geo informatičke struke_____	45
HUP - Udruga humanitarnog razminiranja _____	45
HUP - Udruga ljekarnika_____	46
HUP - Udruga malih i srednjih poduzetnika _____	46
HUP - Udruga developera _____	47
HUP - Udruga proizvođača lijekova _____	47
HUP - Udruga nautičkog sektora _____	48
HUP - Udruga poslodavaca u šumarstvu, lovstvu i pratećim djelatnostima _____	49
HUP - Udruga poslodavaca u obrazovanju_____	49
HUP - Udruga privatnih poliklinika, bolnica, lječilišta i ustanova za zdravstvenu skrb _____	50
HUP - Udruga profesionalaca za fondove Europske unije __	50
Koordinacije HUP-a_____	51
Regionalni uredi _____	57
HUP - Regionalni ured Osijek _____	57
HUP - Regionalni ured Split_____	57
HUP - Regionalni ured Varaždin _____	58
HUP - Regionalni ured Rijeka _____	59

O Hrvatskoj udruzi poslodavaca

Hrvatska udruga poslodavaca (HUP) osnovana je 1993. godine kao dobrovoljna, neprofitna i neovisna udruga poslodavaca koja štiti i promiče prava i interese svojih članova. Osnovala ju je grupa hrvatskih gospodarstvenika koji su prepoznali snagu zajedničkog djelovanja te ulogu udruge poslodavaca u tripartitnim odnosima.

Utemeljena na principu dobrovoljnog članstva i na načelima demokratskog zastupanja i očitovanja volje njezinih članova, udruga promiče poduzetnički duh i poduzetnička prava i slobode.

HUP od 1994. godine kao jedini reprezentativni predstavnik poslodavaca sudjeluje u radu Gospodarsko-socijalnog vijeća na nacionalnoj razini kao najvišeg oblika tripartitnog socijalnog dijaloga u Republici Hrvatskoj. Vijeće je osnovano radi utvrđivanja, zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava poslodavaca i radnika, vođenja usklađene gospodarske, socijalne i razvojne politike, poticanja, sklapanja i primjene kolektivnih ugovora te njihovog usklađivanja s mjerama gospodarske, socijalne i razvojne politike.

HUP kao neovisni predstavnik poslodavaca, stupanjem na snagu Zakona o radu iz 1996. godine, dobiva legitimno pravo na kolektivno pregovaranje i sklapanje kolektivnih ugovora.

HUP je snažan i neovisan glas poslodavaca i poduzetnika. Osnivanjem regionalnih ureda u Rijeci, Osijeku, Splitu i Varaždinu organizirana je snažna mreža poduzetnika koja pokriva sve županije.

30 granskih udruga HUP-a zastupa specifične interese različitih gospodarskih grana.

Od 2012. godine HUP je sjedište UN inicijative Global Compact Hrvatska, promičući tako princip društveno odgovornog poslovanja među svojim članovima.

Predsjednik HUP-a
dr.sc. Marin Pucar, predsjednik Uprave Podravke

Uvodna riječ glavnog direktora

Godina koja sada već polako odlazi u prošlost u mnogočemu ostavlja negativna sjećanja. Ostavila je hrvatsko gospodarstvo u najvećoj krizi u posljednjih 25 godina, a kraj godine dočekali smo s rekordnim padom ukupne razine gospodarske aktivnosti. Proljetni lockdown ostavio je teške posljedice od kojih se mnogi do danas nisu oporavili, a na jesen nas je dočekaio novi, puzajući val ograničenja poslovne aktivnosti. Ipak, poslodavci okupljeni u HUP-u generalno su zadovoljni prvim valom mjera pomoći gospodarstvu, no za drugi val mnogi smatraju da mjere nisu pravodobno donesene te da nisu dovoljne da kompenziraju sve troškove.

Mnoge djelatnosti koje nisu formalno zatvorene, imaju odlukom Stožera civilne zaštite ograničen rad, smanjene prihode, a jednake troškove. Vlada će morati naći rješenje i za ove tvrtke. Krediti za likvidnost koji su trenutno dostupni na tržištu nisu dovoljni i očekujemo da se u tom smjeru poduzmu dodatni koraci. Dobar je primjer Austrije koja je preko svoga Hilfefonda za poduzetnike osigurala 15 milijardi eura, u nekim slučajevima čak bespovratnih sredstava. Kako će se naši poduzetnici nositi s takvom konkurencijom ako kraj ove krize dočekaju oslabljeni i onemoćali? Svi znamo i svjesni smo toga da nam mjere dugoročno ne mogu pomoći bez strukturnih reformi zdravstva, javne i državne uprave, pravosuđa, obrazovanja i mnogih drugih, uz digitalizaciju koja će dovesti do ubrzanja svih procesa. Bez smanjenja parafiskalnih nameta, kojih smo u HUP-u još 2016. u našem registru parafiskalnih nameta izbrojali 314, gospodarstvo neće moći stati na noge. Jesu li hrvatski poslodavci dužni plaćati sve ove namete, kojih danas ima preko 450, te kakve koristi od njih ima cjelokupno društvo?

Za novu godinu pred nama očekujem od svih donositelja javnih politika da ozbiljno prionu poslu, rasterete gospodarstvo nepotrebnih davanja i visoke porezne presije jer bez onih koji pune naš proračun, društvo i država ne mogu funkcionirati. Nemojmo zaboraviti da upravo o hrvatskom poslovnom sektoru ovise i svi drugi dijelova društva, isplate mirovina i brojna radna mjesta.

dr.sc. Damir Zorić,
glavni direktor HUP-a

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'D. Zorić'.

Svi znamo i svjesni smo toga da nam mjere dugoročno ne mogu pomoći bez strukturnih reformi zdravstva, javne i državne uprave, pravosuđa, obrazovanja i mnogih drugih, uz digitalizaciju koja će dovesti do ubrzanja svih procesa.

Makroekonomski okvir

Osnovni makroekonomski pokazatelji	2018	2019	2019		2020		
			Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
BDP (mil. HRK, tekuće cijene)	385.377	402.337	113.210	99.312	90.393	85.193	101.390
BDP (% g/g, realno)	2,8	2,9	2,8	2,3	0,2	-15,4	-10,0
Potrošnja kućanstava (% g/g, realno)	3,3	3,6	3,1	4,0	0,7	-14,0	-7,5
Potrošnja države (% g/g, realno)	2,3	3,4	2,7	3,3	4,7	0,5	1,5
Investicije u fiksni kapital (% g/g, realno)	6,5	7,1	5,0	4,0	3,1	-14,7	-3,0
Izvoz roba i usluga (% g/g, realno)	3,7	6,8	7,9	6,9	-2,0	-40,7	-32,3
Uvoz roba i usluga (% g/g, realno)	7,5	6,3	5,2	2,5	-5,0	-27,5	-14,1
Obujam industrijske proizvodnje (% g/g)	-1,0	0,6	1,8	-0,8	-2,8	-8,6	-0,6
Obujam građevinskih radova (% g/g)	4,8	8,3	6,9	7,2	6,1	0,1	5,6
Promet od trgovine na malo (% g/g, realno)	4,4	4,2	2,7	3,5	2,6	-11,4	-5,9
Promet od uslužnih djelatnosti (bez trg.) (% g/g)	4,5	4,2	3,3	5,0	-2,8	-36,2	-22,4
Broj zaposlenih (pr)	1.517.580	1.555.068	1.595.520	1.569.112	1.517.005	1.515.703	1.530.710
Broj registriranih nezaposlenih (pr)	153.542	128.650	113.754	127.267	140.454	155.908	150.078
Stopa registrirane nezaposlenosti (% pr)	9,2	7,6	6,7	7,5	8,5	9,3	8,9
Prosječna neto plaća (HRK)	6.242	6.457	6.425	6.530	6.766	6.684	6.731
Potrošačke cijene (% g/g)	1,5	0,8	0,9	0,9	1,4	-0,3	-0,1
Proizvođačke cijene (% g/g)	2,1	0,7	-0,2	0,3	-0,1	-5,5	-4,2
Izvoz roba (mlrd. EUR)	14.543	15.227	3.956	3.884	3.681	3.217	3.780
Izvoz roba (EUR, % g/g)	3,8	4,7	6,7	0,5	1,2	-14,2	-4,4
Uvoz roba (mlrd. EUR)	23.748	24.981	6.230	6.062	6.104	5.085	5.651
Uvoz roba (EUR, % g/g)	8,5	5,2	4,5	-0,3	-0,1	-22,7	-9,3
Dolasci turista (% g/g)	7,1	4,8	2,9	9,1	-34,6	-84,6	-53,6
Noćenja turista (% g/g)	4,0	1,8	0,8	7,7	-27,7	-81,9	-45,8
Devizni tečaj EUR/HRK (pr)	7,4141	7,4136	7,3878	7,4340	7,4786	7,5767	7,5213
Tekući račun platne bilance (mil. EUR)	949	1.483	4.553	-642	-1.437	-667	-
Tekući račun platne bilance (% BDP-a)	1,8	2,7	29,7	-4,8	-11,9	-5,9	-
Devizni prihodi od turizma (% BDP-a)	18,3	19,5	43,2	8,3	3,2	3,3	-
Inozemna izravna ulaganja (mil. EUR)	1.073,5	1.277,6	485,3	267,5	435,0	236,2	-
Međunarodne pričuve (mil. EUR, kr)	17.439,1	18.562,7	20.426,5	18.562,7	16.514,0	17.312,7	18.314,8
Inozemni dug (mil. EUR, kr)	42.710	40.877	43.048	40.877	40.512	41.488	-
Inozemni dug (% BDP-a, kr)	82,2	75,3	-	75,3	-	-	-
Prihodi konsolidirane opće države (mil. HRK)	178.403	190.515	49.992	49.856	42.437	40.801	-
Rashodi konsolidirane opće države (mil. HRK)	177.440	188.926	46.140	52.342	45.686	50.706	-
Neto pozajmljivanje / zaduživanje (mil. HRK)	962	1.589	3.852	-2.486	-3.250	-9.905	-
Neto pozajmljivanje / zaduživanje (% BDP-a)	0,2	0,4	3,4	-2,5	-3,6	-11,7	-
Dug opće države (mil. HRK, kr)	286.213	292.926	296.463	292.926	298.814	329.589	-
Javni dug (% BDP-a, kr)	74,3	72,8	74,9	72,8	74,3	85,3	-
Novčana masa (M1) (% g/g, kr)	20,7	14,3	15,7	14,3	17,2	18,0	14,9
Ukupna likvidna sredstva (M4) (% g/g, kr)	5,5	2,9	3,6	2,9	8,8	8,7	6,5
Ukupni krediti (mlrd. HRK, kr)	347.271	352.028	348.610	352.028	361.848	369.610	372.521
Plasmani stanovništvu (% g/g, kr)	5,9	6,9	5,8	6,9	6,7	4,2	4,3
Plasmani poduzećima (% g/g, kr)	-1,1	-1,2	-5,3	-1,2	4,8	3,9	5,1

Napomene: g/g – postotna promjena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine; pr – prosjek razdoblja; kr – kraj razdoblja.

Izvori: DZS, HNB, MFIN, Eurostat; obrada: HUP.

Rast i njegova obilježja

U 2020. zaustavljen je pozitivan zamah koji je započeo u 2015., nakon šest godina recesije (2009.-2014.). Naime, prosječna stopa rasta realnog BDP-a u razdoblju 2015.-2019. iznosila je 2,9%, po najprije potaknuta rastom osobne potrošnje tako da je u 2019. Hrvatska napokon ostvarila razinu realnog BDP-a iznad one u 2008. godini. U 2020. godini hrvatsko je gospodarstvo, pak, ušlo uz očekivanja blagog usporavanja u odnosu na ostvarenu stopu rasta u 2019. Međutim, zbog širenja epidemije Covid-19 i pratećih mjera za njezino suzbijanje već je tijekom prvog tromjesečja postalo jasno da će većina svjetskih gospodarstva, uključujući i hrvatsko, doživjeti pad u 2020. godini. Ostalo je samo neizvjesno koliko će taj pad iznositi.

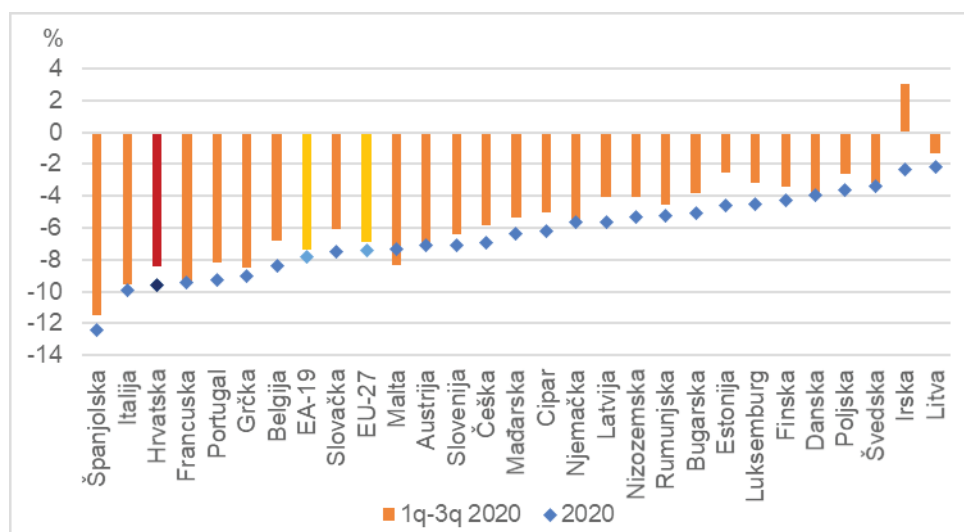
Zbog širenja epidemije Covid-19 i pratećih mjera za njezino suzbijanje već je tijekom prvog tromjesečja postalo jasno da će većina svjetskih gospodarstva, uključujući i hrvatsko, doživjeti pad u 2020. godini.

Naime, kriza uzrokovana pandemijom Covid-19 specifična je ekonomska kriza čiji osnovni uzrok nisu poremećaji u samoj ekonomiji već su posljedica takozvanog vanjskog šoka. Uslijed toga, kriza pogađa gotovo sve zemlje na globalnoj razini, kako one razvijene tako i zemlje u razvoju. Tako MMF predviđa pad svjetskog gospodarstva u iznosu od -4,4% u 2020., uz brzi oporavak već u 2021. i rast na globalnoj razini od 5,2%. Gospodarstvo SAD-a bi trebalo pasti -4,3% u 2020. (uz rast od 3,1% u 2021.), dok bi ekonomija europodručja u prosjeku trebala pasti -8,3% uz oporavak od 5,2% u 2021. Kina bi, s druge strane, trebala zabilježiti blagi rast (1,9%) i u 2020., prije ubrzanja na 8,2% u 2021.

Iako je u prvom tromjesečju 2020. Hrvatska zabilježila blagi rast (+0,3%) gospodarske aktivnosti u usporedbi s istim razdobljem 2019., već u drugom tromjesečju zabilježen je rekordan pad BDP-a na godišnjoj razini u iznosu od -15,5%, što ni ne iznenađuje s obzirom na gotovo dvomjesečnu zabranu ili ograničenje rada gospodarskih subjekata tijekom tog razdoblja. Unatoč određenom oporavku tijekom trećeg tromjesečja (s rastom od 6,9% u odnosu na prethodno tromjesečje) nastavio se značajan pad u odnosu na 2019. (-10,0%). Tako prosječna godišnja stopa rasta realnog BDP-a u prvih devet mjeseci 2020. iznosi -8,4%, što predstavlja peti najveći pad među zemljama EU, nakon Španjolske, Italije, Francuske i Grčke (**Slika 1**). Među komponentama BDP-a pad je vidljiv u svim kategorijama BDP-a, osim u potrošnji države koja je zabilježila blagi rast u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Ipak, na pad BDP-a najviše je utjecalo smanjenje potrošnje te izvoza roba i usluga (prvenstveno usluga).

Očekivani pad hrvatskog gospodarstva u 2020. je nešto veći nego što je to slučaj s većinom drugih članica EU (nakon Španjolske i Italije). Osnovni razlog za takve procjene je važnost uslužnih djelatnosti i turizma za ukupnu gospodarsku aktivnost u Hrvatskoj.

S druge strane, bruto dodana vrijednost (BDV) tijekom prva tri tromjesečja 2020. realno je manja 6,2%. Na pad BDV-a najviše je utjecao znatan pad realne dodane vrijednosti u djelatnostima trgovine, prijevoza, smještaja i ugostiteljstva (-19,3%). Određeni segmenti gospodarstva, poput sektora

Slika 1 Prosječna stopa rasta realnog BDP-a u prva tri tromjesečja 2020. i prognoze EK za cijelu 2020.

Napomena: Za Luksemburg je prikazana prosječna stopa rasta za prva dva tromjesečja s obzirom da podaci za treće tromjesečje nisu dostupni.

Izvor: Eurostat i Europska komisija (EK); obrada: HUP.

informacija i komunikacija (+4,9%), poljoprivrede (+2,4%), građevinarstva (+4,0%), ali i poslovanja nekretninama (+0,5%) su i u ovom turbulentnom razdoblju zabilježili rast aktivnosti.

Na temelju dostupnih pokazatelja, vidljivo je blago usporavanje ekonomske aktivnosti u četvrtom tromjesečju 2020. u odnosu na prethodno tromjesečje. To znači da bi pad na godišnjoj razini, pogotovo uzimajući u obzir zatvaranje ili značajno ograničavanje rada određenog dijela gospodarstva krajem studenog i tijekom prosinca, trebao iznositi nešto više od prosjeka zabilježenog tijekom prva tri tromjesečja. S obzirom da kriza uzrokovana koronavirusom ne pogađa sve sektore i djelatnosti jednako, očekivani pad hrvatskog gospodarstva u 2020. je nešto veći nego što je to slučaj s većinom drugih članica EU (nakon Španjolske i Italije). Osnovni razlog za takve procjene je važnost uslužnih djelatnosti i turizma za ukupnu gospodarsku aktivnost u Hrvatskoj, slično kao i drugim mediteranskim zemljama (**Slika 1**). Međutim, i ostale komponente BDP-a, osim državne potrošnje, bi također trebale značajno pasti u ovoj godini (**Tablica 1**).

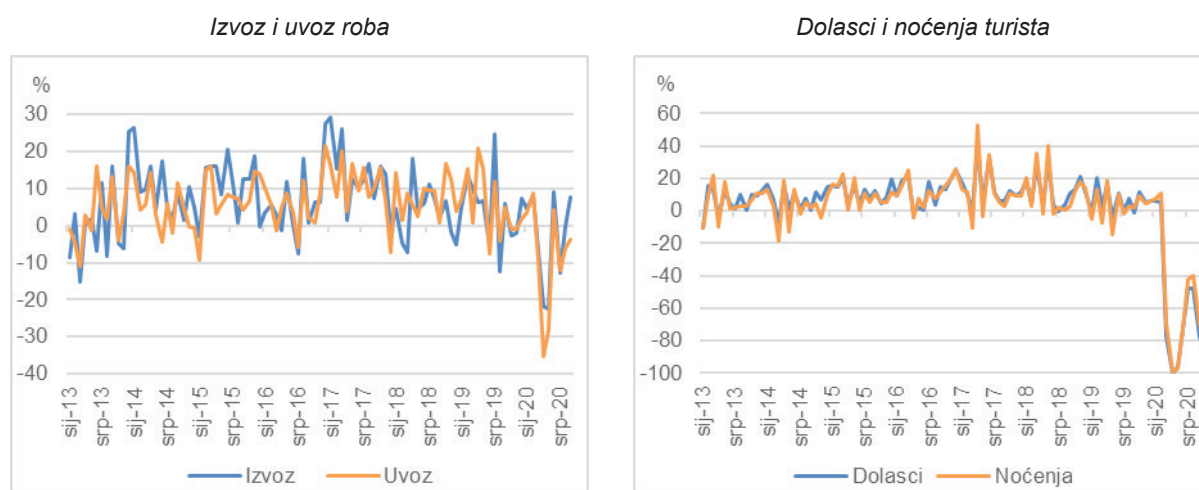
Međunarodna trgovina i turizam

Dok je ukupni BDP u prva tri tromjesečja pao 8,4%, izvoz roba i usluga pao je za čak 25%. Pritom je pad izvoza usluga iznosio -40,1% a pad izvoza roba -4,0%. Očigledno je da su izvoz, odnosno sektori koji sudjeluju u izvozu roba, koliko-toliko uspjeli očuvati poslovnu aktivnost, dok je izvoz usluga (kojeg prvenstveno čini turistički sektor) značajno oslabio zbog posljedica pandemije Covid-19. Međutim, zbog smanjenje potražnje na inozemnim tržištima te ograničenim protokom roba na globalnoj razini, uz ionako relativno nisku konkurentnost domaće industrije, u 2020. došlo je i do pada robnog izvoza na godišnjoj razini (**Slika 2**).

Izvozni sektor u Hrvatskoj uspio je zadržati određenu razinu konkurentnosti i u razdoblju najveće krize; međutim, za jači iskorak u ovom dijelu biti će potrebno dodatno ojačati proizvodni sektor kako bi se mogao nositi s konkurencijom iz drugih EU zemalja.

Naime, ukupan izvoz RH od siječnja do listopada 2020. iznosio je 90,9 milijardi kuna što predstavlja pad od -3,4% u odnosu na isto razdoblje 2019., dok je uvoz iznosio 141,5 milijardi kuna, uz međugodišnji pad od -9,6%. To znači da je vanjskotrgovinski deficit iznosio 50,6 milijardi kuna (u usporedbi s 62,4 milijarde kuna u istom razdoblju 2019). Zanimljivo je da je u prva tri tromjesečja izvoz porastao u poljoprivrednim djelatnostima i prehrambenoj proizvodnji, ali i u rudarstvu i vađenju, papirnoj industriji kao i proizvodnji električne opreme. Istovremeno je uvoz rastao samo u proizvodnji tekstila i, očekivano, farmaceutske industriji. S druge strane, u razdoblju između siječnja i rujna 2020., izvoz roba na razini EU manji je za 11,4% u usporedbi s istim razdobljem 2019., dok je u usporedbi s prvih devet mjeseci 2019. uvoz manji za 12,8% uz ostvareni suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni. Po svemu sudeći, izvozni sektor u Hrvatskoj uspio je zadržati određenu razinu konkurentnosti i u razdoblju najveće krize; međutim, za jači iskorak u ovom dijelu biti će potrebno dodatno ojačati proizvodni sektor kako bi se mogao nositi s konkurencijom iz drugih EU zemalja.

Slika 2 Robni izvoz i uvoz (lijevo) i dolasci i noćenja turista (desno) – godišnje stope promjene (%)

Izvor: DZS; obrada: HUP.

Nasuprot tome, u prvih deset mjeseci zabilježen je pad dolazaka u komercijalnim smještajnim objektima od 63,6% i pad noćenja turista od 55,0% u odnosu na isto razdoblje 2019. (**Slika 2**). Prema podacima HTZ-a iz sustava eVisitor, u prvih jedanaest mjeseci 2020. zabilježen je pad turističkih dolazaka preko 62% i broja noćenja od gotovo 50%. To je ipak nešto manji pad u odnosu na procjene na početku Covid-krize, kao i u odnosu na konkurente iz EU (kao npr. u Grčkoj); međutim i dalje ogroman sa značajnim utjecajem na ukupno kretanje gospodarske aktivnosti.

Kako ovaj sektor značajno sudjeluje u ukupnoj strukturi BDP-a, tako se i njegov drastičan pad uvelike odražava na cjelokupno gospodarstvo, uključujući i prihode državnog proračuna (**Slika 8**).

To znači da će o oporavku ovog sektora ovisiti i cjelokupni oporavak hrvatskog gospodarstva u 2021. S obzirom na veliku neizvjesnost oko zaustavljanja pandemije i njezinih posljedica na gospodarstvo ali i na ponašanje stanovništva, što uključuje i putovanja, očekuje nas vrlo neizvjesna 2021. godina.

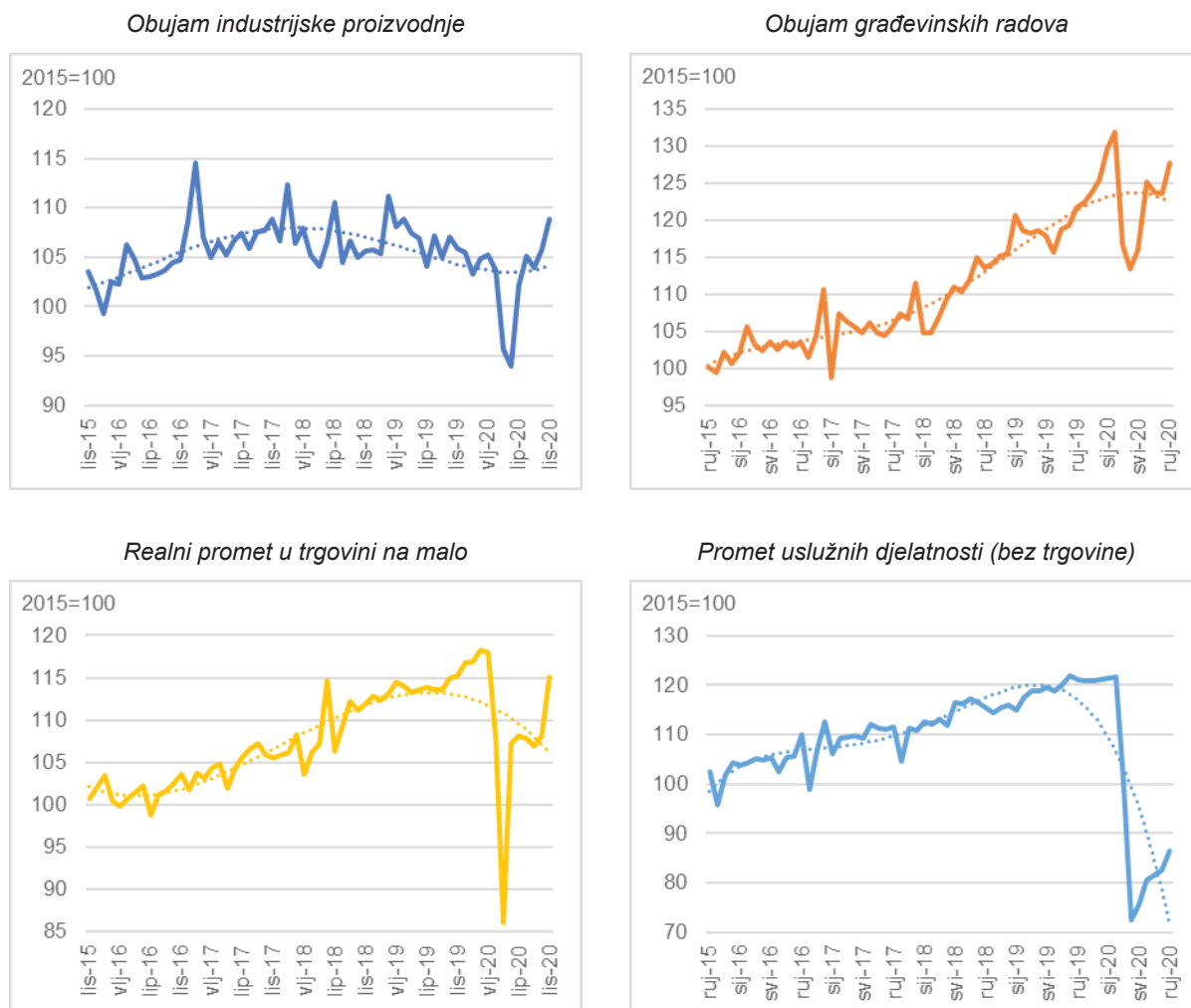
Realni sektor

U prvih deset mjeseci 2020. godine obujam industrijske proizvodnje pao je za 3,9% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U prva tri tromjesečja promet industrije je, pak, manji za 7,8% u odnosu na isto razdoblje 2019. S obzirom na očekivanja te osjetan pad industrijske proizvodnje za vrijeme takozvanog prvog lockdowna u travnju i svibnju (**Slika 3**), ovaj pad je čak nešto manji u odnosu na prvotne procjene, ali i znatno manji u odnosu na pad obujma industrijske proizvodnje na razini EU koji je u prvih deset mjeseci godine iznosio -9,5%. Ovi podaci pokazuju određenu otpornost hrvatske industrije, što je vidljivo i u statistici robnog izvoza (**Slika 2**). Međutim, treba biti oprezan jer je industrijska proizvodnja ipak značajno pala u većini sektora, dok je značajniji pad ublažen rastom proizvodnje većinom u industriji intermedijarnih proizvoda, kao što su proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda ili proizvodnja metala. Donekle ohrabruje polugodišnje istraživanje o investicijama u industriji u EU iz listopada i studenog koje sugerira oporavak investicija u prerađivačkoj industriji u 2021.: 1% u EU i oko 3% u Hrvatskoj.

Drugi sektor koji se dobro drži u ovoj krizi je svakako građevinarstvo. Iako je ukupan broj izdanih građevinskih dozvola u razdoblju od siječnja do listopada 2020. u usporedbi s istim razdobljem 2019. manji za 6,9%, u prvih deset mjeseci 2020. obujam građevinskih radova veći za 3,9% u odnosu na isto razdoblje 2019. (**Slika 3**) (uz rast zaposlenosti u tom sektoru). Nasuprot tome, na razini EU proizvodnja u građevinarstvu u prva tri tromjesečja 2020. bila je manja za 6,5% a u odnosu na isto razdoblje 2019. Građevinski sektor uvelike ovisi o investicijama koje se u razdoblju krize odgađaju ili potpuno zaustavljaju; međutim, zbog obnove Zagreba i okolice od posljedica potresa rast građevinskog sektora očekujemo i u 2021. godini.

S druge strane, u 2020. došlo je do izraženog pada obujma trgovine na malo. U prvih deset mjeseci kalendarski prilagođeni promet realno je pao za 6,5% u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine (**Slika 3**). Obujam trgovine na malo u prvih deset mjeseci u Hrvatskoj manji je 4,9%, uz međugodišnji pad zabilježen u svim mjesecima još od ožujka. Na razini EU taj pad iznosi tek 0,9%, prvenstveno zbog drastičnog pada u travnju te nešto manjeg u ožujku i svibnju.

S obzirom na značaj uslužnih djelatnosti (uključujući trgovinu) za hrvatsko gospodarstvo ovakav pad se značajno odražava i na kretanje ukupnog BDP-a što znači da će za oporavak gospodarstva u 2021. itekako biti potrebno da se oporave i uslužne djelatnosti, prije svega prijevoz i ugostiteljstvo.

Slika 3 Kretanja u realnom sektoru: industrija, građevinarstvo, trgovina na malo i uslužne djelatnosti

Napomena: Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima; industrijska proizvodnja: rudarstvo i vađenje, prerađivačka industrija, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija; uslužne djelatnosti: prijevoz i skladištenje, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, informacije i komunikacije, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti.

Izvor: DZS; obrada: HUP.

Pad u trgovini bi vjerojatno bio još izraženiji da nije bilo vladinih mjera u vidu potpora za očuvanje radnih mjesta (**Slika 6**) koje su uspjele očuvati određenu razinu dohotka, ali i relativno stabilnih cijena (**Slika 10**). Promatrajući prvih devet mjeseci, kalendarski prilagođeni promet uslužnih djelatnosti u padu je za 11,7% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Ako izuzmemo trgovinu, taj pad je iznosio 22,3% (**Slika 3**).

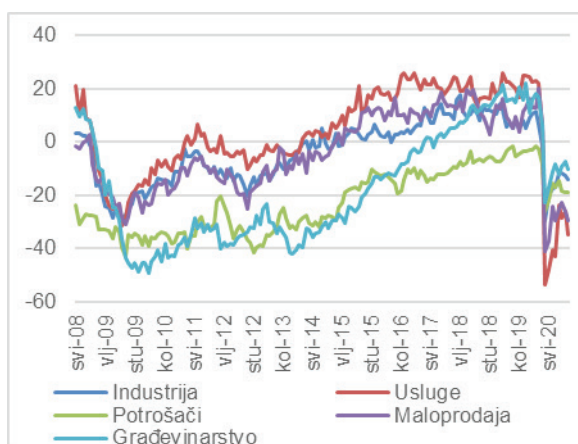
Slične trendove pokazuju i podaci o fiskalizaciji (**Slika 8**), koji pokrivaju gotovo trećinu prometa u gospodarstvu. Kumulativni pad vrijednosti fiskaliziranih računa u prvih 11 mjeseci u odnosu na isto razdoblje prošle godine iznosio je 13,7% ukupno, 6,2% u trgovini te čak 42,0% u ugostiteljstvu. To znači da je u prvih 11 mjeseci 2020. zabilježeno čak 24,7 milijardi kuna manje fiskaliziranih računa u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

U prva dva tjedna prosinca, nakon ponovnog zatvaranja ugostiteljskih objekata (30.11.-13.12.2020.), kumulativni pad vrijednosti fiskaliziranih računa u odnosu na isto razdoblje 2019. godine iznosio je 12,4% ukupno, 3,5% u trgovini te čak 77,4% u ugostiteljstvu. S obzirom na značaj uslužnih djelatnosti (uključujući trgovinu) za hrvatsko gospodarstvo¹ ovakav pad se značajno odražava i na kretanje ukupnog BDP-a (**Slika 1**) što znači da će za oporavak gospodarstva u 2021. itekako biti potrebno da se oporave i uslužne djelatnosti, prije svega prijevoz i ugostiteljstvo.

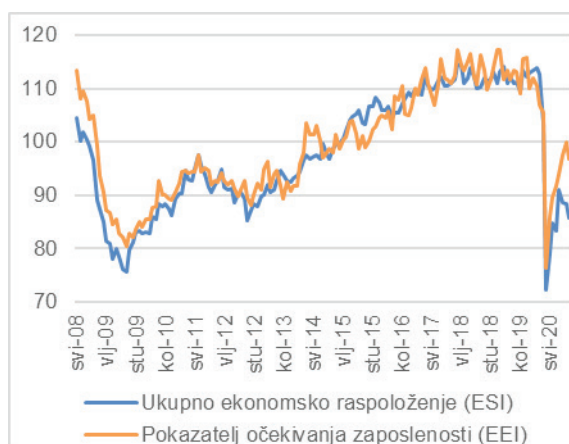
Tijekom ove godine izražen je bio i pad pouzdanja (očekivanja), što se prvenstveno očitivalo u sektoru usluga i maloprodaje, nešto manje kod proizvođača i potrošača, a najmanje u građevinskom sektoru (**Slika 4**). Pad indeksa pouzdanja potrošača vjerojatno je nešto manji zbog uvedenih državnih mjera za ublažavanje posljedica pandemije Covid-19, prije svega potpora za očuvanje radnih mjesta, dok je pad indeksa pouzdanja proizvođača također najvjerojatnije posljedica mjera ekonomske politike usmjerenih ka ublažavanju posljedica zdravstvene krize na gospodarstvo. Iako je do djelomičnog oporavka pouzdanja u svim sektorima došlo tijekom ljetnih mjeseci, kako se neizvjesnost zbog koronavirusa produljila i u drugoj poslovici godini, tako je i pouzdanje ponovno palo (**Slika 4**).

Slika 4 Pokazatelji pouzdanja (očekivanja)

Sektori: industrija, usluge, potrošači, maloprodaja i građevinarstvo

Ukupni pokazatelji ekonomskog raspoloženja i očekivanja zaposlenosti

Izvor: Europska komisija (EK); obrada: HUP.

¹ U strukturi BDP-a u 2019. djelatnosti trgovine na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane koje činile su ukupno oko 20% BDP-a i 24% bruto dodane vrijednosti (BDV-a). S druge strane, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije činile su 16% udjela u BDP-u i 19% udjela u BDV-u (od čega prerađivačka industrija (C): 12% i 15%).

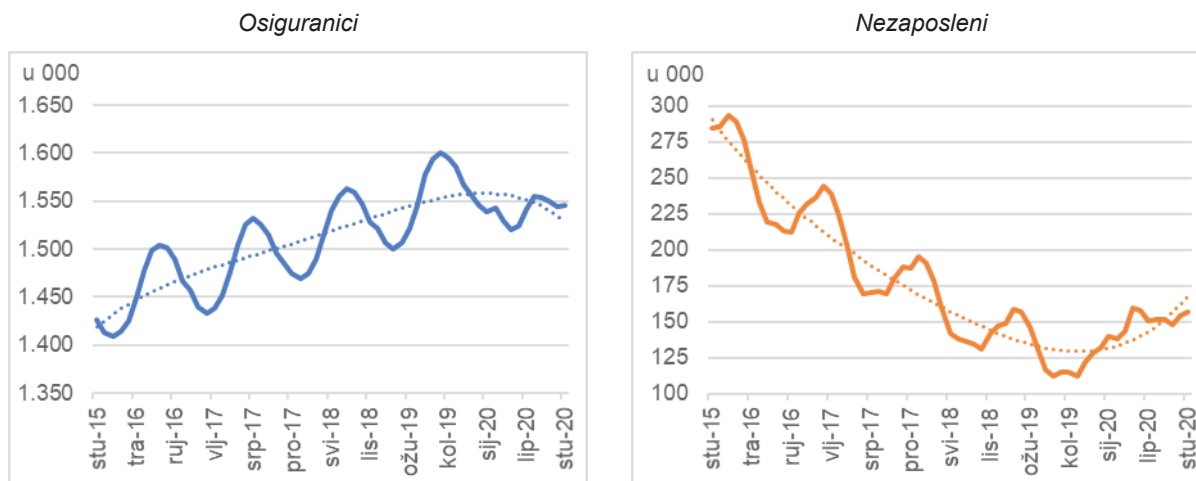
Tržište rada

U prvih 11 mjeseci 2020. prosječan broj osiguranika iznosio je 1.540.358 osoba, što predstavlja smanjenje od 1,2% ili 18.762 osobe u odnosu na isto razdoblje 2019. godine (**Slika 5**). Pritom je, očekivano, najveće smanjenje zabilježeno u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (-14,9%), nakon čega slijede administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (-5,9%). Najveće povećanje broja osiguranika u prvih jedanaest mjeseci 2020. zabilježila je djelatnost građevine (6.270 osoba ili 5,5%) te informacija i komunikacija (2.553 osobe ili 5,6%)². S druge strane, prosječan broj nezaposlenih tijekom prvih 11 mjeseci 2020. iznosio je 150.004 što predstavlja povećanje u odnosu na isto razdoblje 2019. od 16,9%. Od kraja veljače do kraja studenog broj nezaposlenih se povećao za 13,5%; međutim, brojka nezaposlenih pri HZZ-u niti u jednom trenutku nije prešla 160.000 (**Slika 5**). S druge strane, nakon dramatičnog pada u travnju i svibnju, potražnja za radom, mjerena objavljenim online oglasima pomoću OVI indeksa je u zadnjih pet mjeseci varirala na oko 75 do 80% razine prije pandemije.

Prisjetimo se samo krize iz 2009.-2014. godine te broja registriranih nezaposlenih pri HZZ-u od preko 400.000. Ono što je sasvim jasno jest da su potpore za očuvanje radnih mjesta uspjele spriječiti kolaps na tržištu rada.

Iako ove brojke nisu zanemarive, s obzirom da se nalazimo u najdubljoj ekonomskoj krizi od samostalnosti gledajući samo statistiku tržišta rada ne bismo mogli to zaključiti. Prisjetimo se samo krize iz 2009.-2014. godine te broja registriranih nezaposlenih pri HZZ-u od preko 400.000. Ono što je sasvim jasno jest da su potpore za očuvanje radnih mjesta uspjele spriječiti kolaps na tržištu rada. Naime, u razdoblju ožujak-svibanj preko jedne trećine svih zaposlenih je koristilo potpore (**Slika 6**), dok je određeni postotak radnika nastavio time i nakon popuštanja mjera zabrane ili ograničenja gospodarskih aktivnosti tijekom ljetnih mjeseci. Najviše su potpore koristili takozvani mikro-poduzetnici (do 10 zaposlenih) što i ne iznenađuje s obzirom na njihovu specifičnu situaciju i značajno ugroženost poslovanja zbog koronakrize (**Slika 6**). Iako podaci za jesenski dio godine nisu još uvijek dostupni, zbog pogoršanja epidemiološke situacije i novih mjera za njezino suzbijanje očekuje se znatno veći broj korisnika potpore u odnosu na razdoblje lipanj-kolovoz.

² Iako broj osiguranika ne korespondira u potpunosti s brojem zaposlenih, ovdje ga koristimo iz nekoliko razloga: (i) dostupni su podaci za studeni dok su za zaposlenost posljednji dostupni podaci za listopad; (ii) podaci za broj zaposlenih u 2020. su privremenog karaktera i konačne brojke će biti dostupne tek tijekom 2021.; te (iii) kretanje broja osiguranika uvelike se poklapa s kretanjem broja zaposlenih. Primjerice, za razdoblje od siječnja do listopada 2020. u odnosu na isto razdoblje prethodne godine broj ukupno zaposlenih pao je za 2,0%.

Slika 5 Kretanje broja osiguranika i nezaposlenih

Izvor: HZMO i HZZ; obrada: HUP.

Ipak, stopa nezaposlenosti se značajno povećala u odnosu na 2019. Tako je sezonski prilagođena stopa nezaposlenosti (prema anketnim podacima) u listopadu iznosila 8,0%, što je nešto niže u odnosu na rujan (8,2%), ali i znatno više u odnosu na listopad 2019. (6,4%). Na razini EU se stopa nezaposlenosti u istom razdoblju povećala za 1 postotni bod; sa 6,6% u listopadu 2019. na 7,6% u listopadu 2020. Prosječna registrirana stopa nezaposlenosti u prvih deset mjeseci 2020. iznosila je 8,9% usporedbi sa 7,6% u istom razdoblju 2019. No, bit će izazovno povećati zaposlenost u 2021. što zbog klasičnog kašnjenja oporavka tržišta rada za oporavkom ukupne gospodarske aktivnosti, što zbog ograničene dostupnosti adekvatne radne snage na (domaćem) tržištu rada, ali i potencijalno ograničenog sezonskog zapošljavanja zbog neizvjesnosti vezanih uz oporavak turizma. Ne treba zanemariti ni mogućnost da jedan dio gospodarstva ni uz potpore HZZ-a neće moći održati poslovanje što znači i određena otpuštanja radnika u 2021. godini.

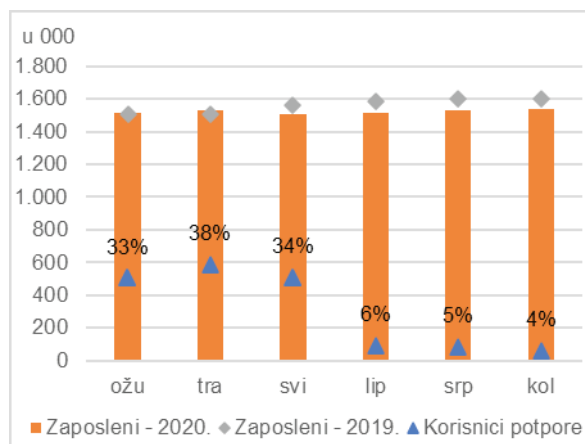
Bit će izazovno povećati zaposlenost u 2021. što zbog klasičnog kašnjenja oporavka tržišta rada za oporavkom ukupne gospodarske aktivnosti, što zbog ograničene dostupnosti adekvatne radne snage na (domaćem) tržištu rada, ali i potencijalno ograničenog sezonskog zapošljavanja zbog neizvjesnosti vezanih uz oporavak turizma.

Ono što dodatno ohrabruje je činjenica da su plaće blago rasle i tijekom 2020. Primjerice, u prvih devet mjeseci prosječna neto plaća rasla je 4,6% u odnosu na isto razdoblje 2019. a prosječna bruto plaća za čak 5,1%. To je svakako vezano i uz spomenute potpore (**Slika 6**); međutim, kako država samo sufinancira plaće to znači da su poslodavci u najvećoj mjeri isplaćivali razliku do punog iznosa plaće. Ovakvo kretanje plaća je zasigurno pomoglo održati i određenu razinu potrošnje. Pritisak na rast plaća, prvenstveno zbog nedostatka radne snage, bio je prisutan i prije ove krize, što će se vjerojatno nastaviti i

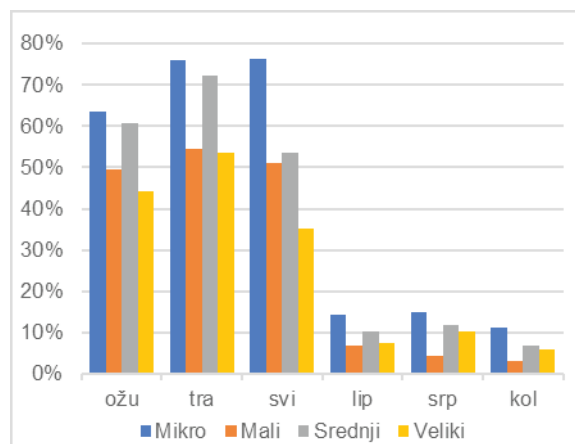

Slika 6 Potpore za očuvanje radnih mjesta: udio radnika u ukupnom broju zaposlenih i udio korisnika u ukupnom broju poduzetnika prema veličini

Broj radnika za koje je korištena potpora (% zaposlenih)

Korisnici potpore (% poduzetnika prema veličini)

Napomena: Za izračun udjela broja korisnika u ukupnom broju poduzetnika prema veličini korišteni su podaci Fine o broju poduzetnika prema veličini na razini cijele 2019. Potpore za očuvanje radnih mjesta uključuju i skraćivanje radnog vremena i posebne potpore za mikro-poduzetnike, kao i mjere za osobe s invaliditetom.

Izvor: HZZ, DZS, Fina; obrada: HUP.

tijekom oporavka. Pogotovo ako uzmemo u obzir najavu dogovorenog povećanja plaća u javnom sektoru te izmjena u sustavu oporezivanja dohotka što će utjecati na rast neto plaća.

Javne financije

Zbog smanjenog priljeva prihoda u proračun, kao i zbog povećanih izdataka zbog saniranja posljedica pandemije Covid-19, jasno je da će država nakon tri godine suficita ostvariti značajan minus u proračunu (**Slika 7**). Naime, u razdoblju između siječanja i studenog minus u proračunu iznosi 20,7 milijardi kuna, dok se posljednjim rebalansom proračuna predviđa manjak državnog proračuna za 2020. godinu u iznosu od 24,8 milijardi kuna (-6,7% BDP-a), dok bi manjak opće države trebao iznositi 29,5 milijardi kuna (-8,0% BDP-a).

Naime, koronakriza je zbog značajnog smanjivanja gospodarske aktivnosti snažno utjecala na smanjivanje prihoda državnog proračuna, prvenstveno u razdoblju takozvanog prvog lockdowna tijekom travnja i svibnja. To se prvenstveno odnosi na prihode od PDV-a (**Slika 8**). S druge strane, mjere za suzbijanje pandemije prouzročile su rast rashoda. Za to

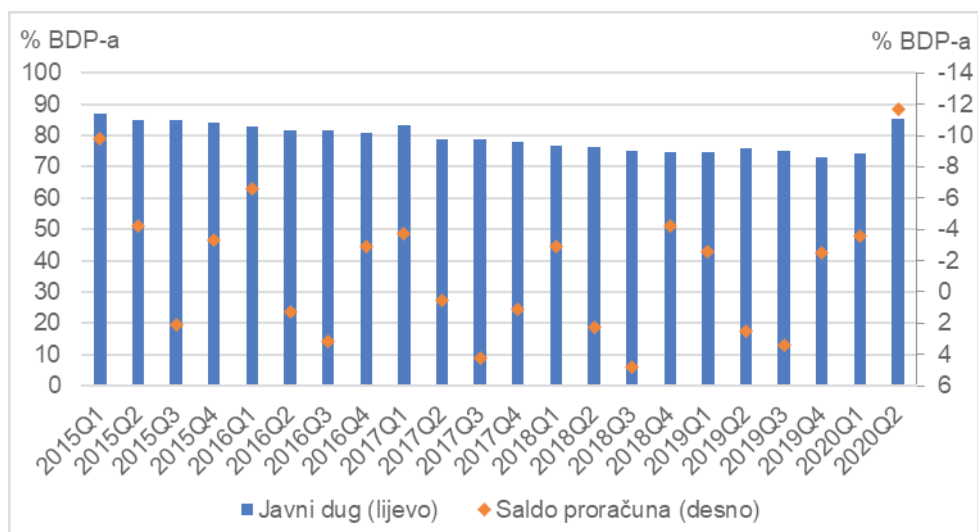
su prije svega 'odgovorne' potpore za očuvanje radnih mjesta, odnosno povećanje subvencija (**Slika 8**), za koje se predviđa da će ukupan iznos sredstava do kraja godine iznositi 8,1 milijardu kuna.

Ublažavanje posljedica za proračun donekle je ostvareno korištenjem EU sredstava, što bi se trebalo nastaviti i u idućoj godini.

U 2021. godini Vladu očekuje i već spomenuto dogovoreno povećanje plaća u javnom sektoru, što će svakako utjecati na rashodnu stranu proračuna. Ublažavanje posljedica za proračun donekle je ostvareno korištenjem EU sredstava, što bi se trebalo nastaviti i u idućoj godini. S druge strane, uslijed petog kruga porezne reforme i dodatnog poreznog rasterećenja, ali i smanjene gospodarske aktivnosti, moguće je da će tijekom 2021. biti relativno ograničeno prikupljanje poreznih prihoda.

Zbog povećanja potreba za financiranjem manjka proračuna u 2020. godini, došlo je i do rasta zaduživanja države. Zbog značajnog pada BDP-a, udio javnog duga u BDP-u se još brže povećava (**Slika 7**) pa je tako na kraju drugog tromjesečja dug iznosio 85,3% BDP-a, odnosno više za čak 12,5 postotnih bodova u odnosu na kraj 2019. godine. Ohrabruje činjenica da je zaduživanje relativno jeftino te se ne očekuje značajan rast izdataka za servisiranje duga.

Slika 7 Javni dug i saldo proračuna opće države (% BDP-a)

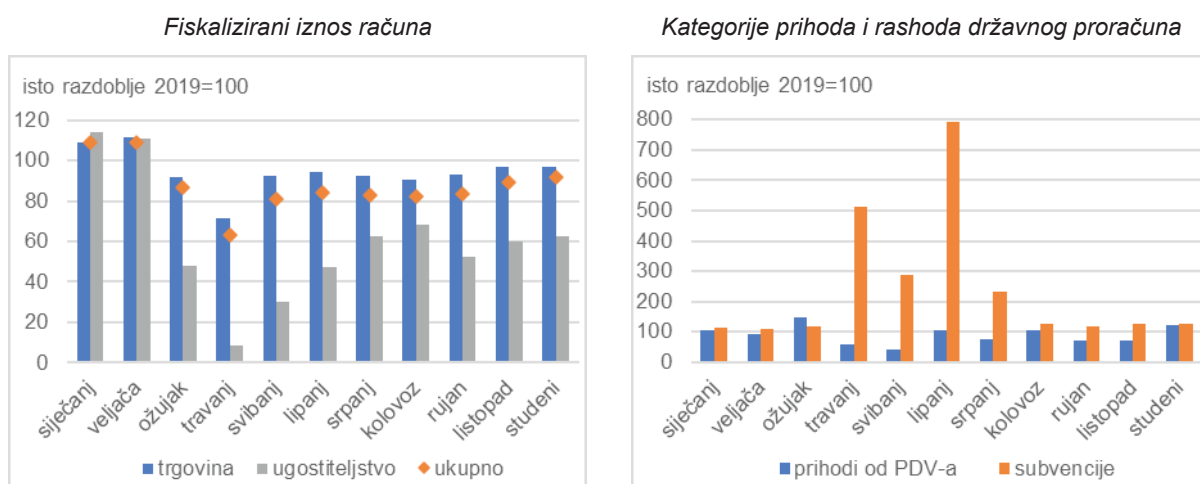

Izvor: Eurostat; obrada: HUP.

Unatoč snažnom udaru na javne financije, međunarodne agencije za kreditni rejting su uglavnom zadržale svoje ranije ocjene, uz blage izmjene. Primjerice, rejting agencija Standard & Poor's potvrdila je kreditni rejting Hrvatske na investicijskoj razini BBB-, uz zadržavanje stabilnih izgleda. Nakon promjene izgleda iz pozitivnih u stabilne u travnju, agencija za kreditni rejting Fitch je u prosincu zadržala ocjenu Hrvatske iz lipnja također na razini investicijskog rejtinga BBB-, uz nepromijenjene stabilne izgleda. U studenom je agencija za kreditni rejting Moody's podignula kreditni rejting Hrvatske na Ba1 (najvišu razinu u neinvesticijskoj kategoriji), uz promjenu izgleda iz pozitivnih u stabilne, prvenstveno zbog, kako navode, pojačanih institucionalnih kapaciteta i političkog okvira na ulasku u ključnu fazu pristupa eurozoni te smanjenu izloženost dugu u inozemnoj valuti. Ovo svakako govori o mogućnostima budućeg zaduživanja kako bi se sanirale obveze nastale kao posljedica ublažavanja posljedica pandemije Covid-19; međutim, ne treba zaboraviti da su ove ocjene velikim dijelom i posljedica preuzetih obaveza države u okviru pristupanja europodručju te da predstoji još puno do ostvarenja tog cilja.

Iako je Pakt o stabilnosti i rastu privremeno suspendiran, u Izvješću o mehanizmu upozoravanja, u okviru ciklusa europskog semestra 2021., utvrđeno je da se unatoč smanjivanju makroekonomskih ravnoteža do izbijanja krize uzrokovane bolešću Covid-19 rizici od neravnoteža povećavaju u državama članicama u kojima su neravnoteže postojale i prije pandemije bolesti Covid-19 te je preporuka se provedu detaljna preispitivanja radi utvrđivanja i procjene ozbiljnosti mogućih makroekonomskih neravnoteža u 12 država članica u kojima su već u veljači 2020. utvrđene neravnoteže ili prekomjerne neravnoteže, što uključuje i Hrvatsku.

Slika 8 Fiskalizirani iznos računa i prihodi od PDV-a te rashodi za subvencije

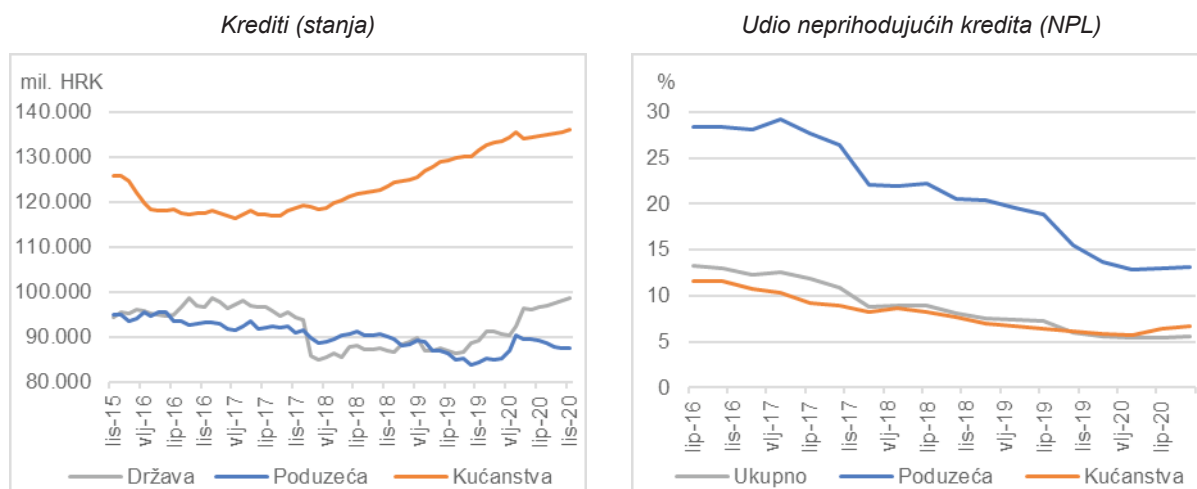
Izvor: Porezna uprava i MFIN; obrada: HUP.

Monetarna kretanja, cijene i tečaj

Ukupan iznos kredita na kraju trećeg tromjesečja 2020. iznosio je 372,5 milijardi kuna što predstavlja povećanje od 6,9% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine te tek 0,8% u odnosu na prethodno tromjesečje. Najveći udio u strukturi su imali krediti kućanstvima (35,8%), nakon čega slijede krediti nefinancijskim društvima (23,3%). Krediti nefinancijskim društvima u trećem tromjesečju rasli su na godišnjoj razini 5,1%, dok su u odnosu na prethodno tromjesečje pali 2,1%. Ukupan udio neprihodujućih (NPL) kredita u ukupnim kreditima na kraju trećeg tromjesečja 2020. iznosio je 5,5%. Za nefinancijska društva, taj je udio iznosio 13,2% (**Slika 9**). Tijekom krize ovi udjeli bi se mogli ponovo povećati.

Nadalje, u prvih devet mjeseci ove godine imovina svih kreditnih institucija povećala u odnosu na kraj 2019. za 20,0 milijardi kuna (4,6%), na 451,1 milijardi kuna. Dobit kreditnih institucija (prije oporezivanja) iznosila je 3,0 milijardi kuna, što je u odnosu na dobit ostvarenu u istom razdoblju prošle godine smanjenje za 2,4 milijarde kuna (44,2%). Najveći utjecaj na pad dobiti imalo je povećanje troškova umanjenja vrijednosti zbog kreditnoga rizika (442,7%) jer su kreditne institucije počele valorizirati povećani kreditni rizik zbog pandemije Covid-19. U odnosu na kraj 2019. banke su povećale kredite gotovo svim sektorima, a ponajviše inozemnim kreditnim institucijama i općoj državi.

Slika 9 Krediti po sektorima

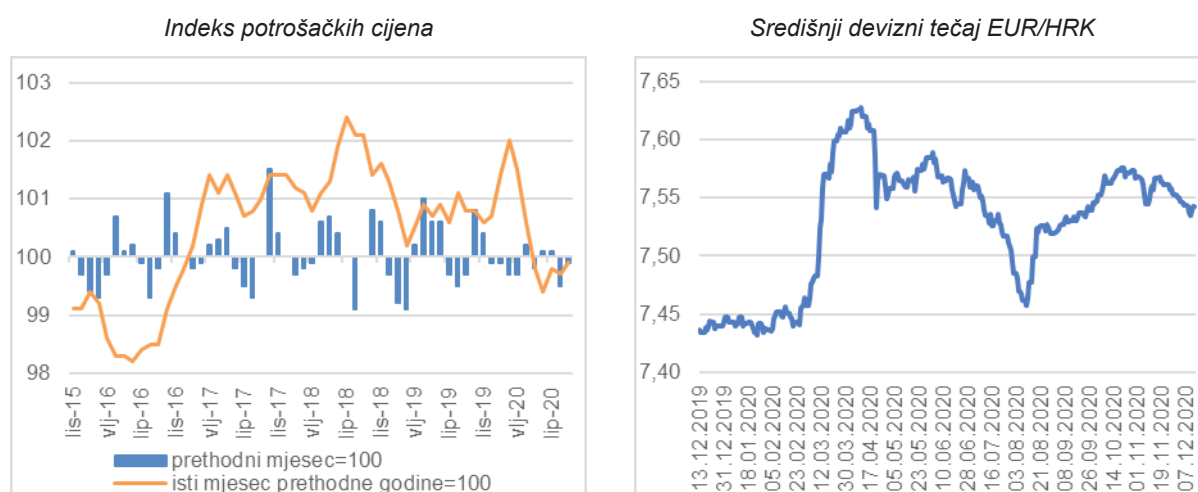

Izvor: HNB; obrada: HUP.

Kreditne transakcije na mjesečnoj razini upućuju na povećanje kreditiranja države u krizi, uz određeno smanjivanje kredita prema privatnom sektoru (**Slika 9**). Ukupni plasmani monetarnih institucija domaćim sektorima (osim središnje države) u listopadu su vrlo blago porasli nakon što su se u prethodna dva mjeseca smanjivali. Pritom su se plasmani stanovništvu nastavili blago povećavati, dok su se krediti nefinancijskim poduzećima smanjili nešto slabijim intenzitetom nego prethodnih mjeseci.

Cijene dobara i usluga za osobnu potrošnju, mjerene indeksom potrošačkih cijena u prvih deset mjeseci u odnosu na isto razdoblje 2019. više su za 0,3% (**Slika 10**). Pritom su u ovom razdoblju najviše porasle cijene alkoholnih pića i duhana (+3,3%) te hrane i bezalkoholnih pića (+2,3%), dok je najveći pad cijena zabilježen u sektoru prijevoza (-4,3%). Niska razina cijena prvenstveno je posljedica smanjene potražnje tijekom 2020., što bi se u određenoj mjeri moglo nastaviti i tijekom iduće godine.

Slika 10 Cijene i tečaj

Izvor: DZS i HNB; obrada: HUP.

Koronakriza stvorila je pritisak i na deprecijaciju tečaja kune prema euru (**Slika 10**); međutim, HNB je u nekoliko navrata reagirala prodajom deviza kako bi se zadržala stabilnost deviznog tečaja te se očekuje da će prema potrebi na sličan način reagirati i u budućnosti. Ulaskom Hrvatske u ERM II u srpnju 2020. utvrđen je središnji paritet i on je jednak 7,53450 kuna za 1 euro. Umirujuće je na devizno tržište i kretanje tečaja djelovao i dogovor HNB-a i Europske središnje banke (ESB) o uspostavljanju linije za valutni ugovor o razmjeni (eng. swap line) koji omogućuje razmjenu kuna za eure u iznosu od 2 milijarde eura. Osim toga, HNB je od sredine ožujka poduzela niz mjera za ublažavanje ekonomskih posljedica pandemije koronavirusa s ciljem stabilizacije deviznog tečaja i osiguranja devizne likvidnosti, osiguranja kunske likvidnosti za nastavak financiranja gospodarstva te podupiranja stabilnosti tržišta državnih obveznica. HNB bi zajedno s poslovnim bankama trebala imati ključnu ulogu i u nastavku godine kako bi se omogućilo daljnje osiguravanje likvidnosti za funkcioniranje gospodarstva.

Prognoze

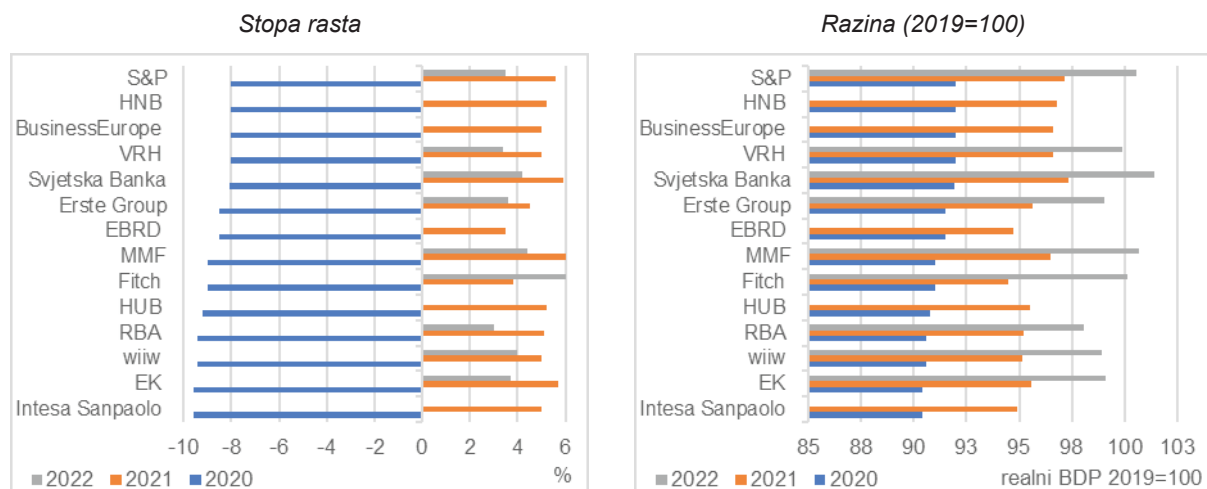
Dostupne procjene kretanja realnog BDP-a u Hrvatskoj u 2020. kreću se od relativno optimističnih -8,0% Vlade RH (VRH) ili HNB-a, preko -9,0% MMF-a, pa sve do -9,6% Europske komisije (EK) (**Slika 11**). Sve dostupne prognoze pod velikim su utjecajem pretpostavki o trajanju (ekonomskih) ograničenja, dostupnoj pomoći od strane države te eventualnom ponovnom izbijanju epidemije nakon njezinog prvotnog smirivanja. Ipak, većina njih u osnovnom scenariju očekuje da će recesija trajati samo jednu godinu te da će hrvatsko gospodarstvo započeti oporavak već 2021. godine.

Da je zbog velikih neizvjesnosti u ovom trenutku veoma teško dati ikakve precizne procjene, najbolje se vidi i u prognozama oporavka za 2021. godinu koje se kreću od 3,5% (EBRD), preko 5,0% (VRH), pa sve do 6,0% (MMF). Za 2022. godinu te se stope kreću od 3,4% (VRH) do 6,0% (Fitch). Međutim, ono što je zajedničko svim ovim prognozama je to da se ne očekuje da će se hrvatsko gospodarstvo do kraja 2021. vratiti na razinu onog iz 2019. godine. Zapravo, rijetki to očekuju i do kraja 2022. godine (**Slika 11**).

Kao što se razlikuju procjene o kretanju ukupnog BDP-a (**Slika 11**), tako se donekle razlikuju i procjene o kretanju njegovih sastavnica i drugih makroekonomskih pokazatelja (**Tablica 1**). Ipak, prema dostupnim prognozama, oporavak bi se kao i dosada trebao temeljiti na rastu osobne potrošnje, ali i jačanju investicija i izvoza. Zbog smanjene potražnje, i dalje se očekuje veoma umjeren rast cijena, dok bi učinak na tržište rada moglo biti određeno povećanje stope nezaposlenosti u 2020. i 2021. godini.

„Ono što je već sad vidljivo jest da zdravstvena kriza nije ni izbliza riješena te da je rast gospodarstva u prvoj polovici 2021. teško za očekivati. Očekivani rast u drugoj polovici 2021. i u 2022. godini bit će popraćen velikim neizvjesnostima i nejednakim oporavkom različitih sektora.“

Negativni učinci na tržište rada bili bi i veći da vlada nije uvela određene mjere, prije svega potpore za očuvanje radnih mjesta (**Slika 6**). Zbog smanjenog priljeva prihoda u proračun te povećanih rashoda uslijed saniranja posljedica pandemije Covid-19, predviđa se da će država nakon tri godine suficita ostvariti značajan minus u proračunu, dok se za 2021. godinu predviđa deficit proračuna u okviru maastrichtških kriterija. Slijedom toga, očekuje se i povećanje javnog duga, dok će zbog smanjenog BDP-a udio javnog duga u BDP-u dodatno porasti (**Tablica 1**).

Slika 11 Prognoze kretanja realnog BDP-a za Hrvatsku u 2020., 2021. i 2022.

Izvori: Intesa Sanpaolo (rujan 2020.), Europska komisija (studeni 2020.), wiiw (studeni 2020.), RBA (listopad 2020.), HUB (listopad 2020.), Fitch (prosinac 2020.), MMF (listopad 2020.), EBRD (rujan 2020.), Erste Group (studeni 2020.), Svjetska Banka (listopad 2020.), Vlada RH (rujan 2020.), Business Europe (studeni 2020.), HNB (listopad 2020.), Standard & Poor's (rujan 2020.); obrada: HUP.

Tablica 1 Makroekonomski okvir do 2022.

	VRH			EK		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
BDP (% g/g)	-8,0	5,0	3,4	-9,6	5,7	3,7
Osobna potrošnja (% g/g)	-6,3	4,5	3,0	-6,7	4,3	2,9
Državna potrošnja (% g/g)	2,4	2,2	2,1	3,5	1,5	1,0
Investicije (% g/g)	-6,1	3,9	5,3	-8,2	5,5	4,5
Izvoz (% g/g)	-24,7	24,0	5,9	-29,5	29,2	5,7
Uvoz (% g/g)	-17,6	19,3	5,6	-22,0	22,4	3,9
Stopa nezaposlenosti* (%)	9,3	9,0	7,6	7,7	7,5	6,9
Inflacija (% g/g)	0,2	0,8	1,2	0,1	1,2	1,5
Deficit proračuna (% BDP-a)	-6,7	-2,9	-2,1	-6,5	-2,8	-3,2
Javni dug (% BDP-a)	87,3	85,3	83,4	86,6	82,4	81,7

Napomena: * stopa nezaposlenosti u prognozama VRH odnosi se na administrativnu a u prognozama EK na anketnu stopu.

Izvori: Vlada RH i Europska komisija (EK).

Ono što je sada izvjesno je da nećemo svjedočiti tzv. V-recesiji, odnosno brzom oporavku hrvatskog gospodarstva. Pitanje je samo hoće li ta recesija imati L-oblik ili će to biti oblik slova W (s povremenim oporavcima, ali i dodatnim padovima uzrokovanim prije svega širenjem pandemije). Naime, gotovo sve dosadašnje ekonomske prognoze za Hrvatsku temelje se na pretpostavci dubokog pada u prvoj polovici 2020., prvenstveno zbog pada turističkog sektora, nakon čega se očekuje oporavak gospodarstva već u drugom dijelu 2021. godine. Međutim, ono što je već sad vidljivo jest da zdravstvena kriza nije ni izbliza riješena te da je rast gospodarstva u prvoj polovici 2021. teško za očekivati. Očekivani rast u drugoj polovici 2021. i u 2022. godini biti će popraćen velikim neizvjesnostima i nejednakim oporavkom različitih sektora.

Rezultati ankete članica HUP-a o situaciji u 2020. i očekivanjima za 2021.

Kako zaključci o ekonomskoj 2020. godini i očekivanjima za 2021. godinu ne bi ostali samo na makroekonomskim pokazateljima, u razdoblju između 25. studenog i 4. prosinca 2020. provedena je anketa među članicama Hrvatske udruge poslodavaca čiji je primarni cilj bio dobiti uvid o poslovanju poduzetnika u 2020. godini, posebice uzimajući u obzir utjecaj pandemije Covid-19 na poslovanje. Osim toga, namjera je bila dobiti i informacije o očekivanjima za 2021. godinu, prvenstveno se fokusirajući na očekivanja koja poslodavci imaju od politika i mjera Vlade RH.

Na anketu se odazvalo 310 članica, što, s obzirom na vremensko razdoblje u kojem je provedena, predstavlja solidan odaziv. Povrh toga, cilj je bio da anketa bude reprezentativna i na razini granskih udruga, što je u velikoj mjeri i ostvareno, dok je zabilježena i prilično dobra zastupljenost na regionalnoj razini ali i prema različitim veličinama poduzeća.

Osnovne informacije o anketi

Među HUP-ovim članicama koje su sudjelovale u anketi najzastupljenija je prerađivačka industrija (20%), koja predstavlja pretežitu djelatnost za pripadnike većeg broja granskih udruga, nakon čega slijede ostale uslužne djelatnosti (12%) te trgovina na veliko i malo (11%). Po 8% udjela imaju djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, a po 7% informacije i komunikacije i građevinarstvo (**Slika 12**). Nakon toga slijede djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (6%), obrazovanje i prijevoz i skladištenje (po 5%) te administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (4%). Pri dnu su umjetnost, zabava i rekreacija i financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (po 2%), dok se na samom dnu ljestvice nalaze opskrba vodom i gospodarenje otpadom, rudarstvo i vađenje te poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (po 1%).

Slika 12 NKD djelatnost anketiranih poduzeća

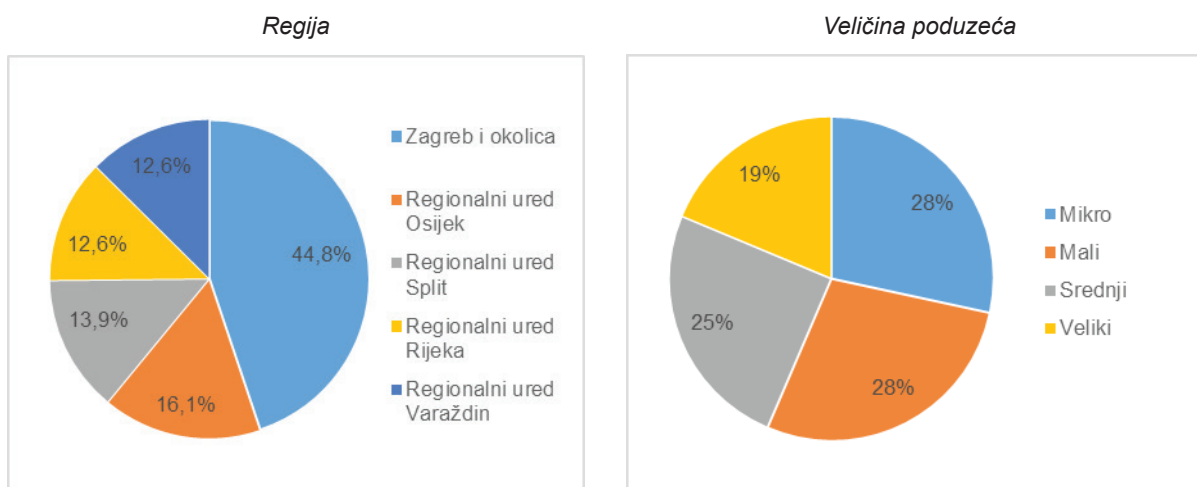

Izvor: Anketa HUP-a.

Od 310 poduzeća koja su sudjelovala u anketi, 45% ih je registrirano u Zagrebu i okolnim županijama (**Slika 13**), 16% u županijama koje obuhvaća Regionalni ured Osijek (Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija), 14% u županijama Regionalnog ureda Split (Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska), te po 13% u županijama koje pripadaju Regionalnom uredu Rijeka (Primorsko-goranska, Ličko-senjska i Istarska županija) i Regionalnom uredu Varaždin (Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska i Varaždinska županija).

Konačno, među poslovnim subjektima koji su ispunili anketu, prema kriteriju broja zaposlenih, 28% su bili mikro poduzetnici (do 10 zaposlenih). Isti udio su činila i mala poduzeća (10-49), dok je srednjih (50-249) bilo 25% a velikih (preko 250 zaposlenih) 19% (**Slika 13**).

Slika 13 Regionalna pripadnost i veličina anketiranih poduzeća Izvor: Anketa HUP-a.

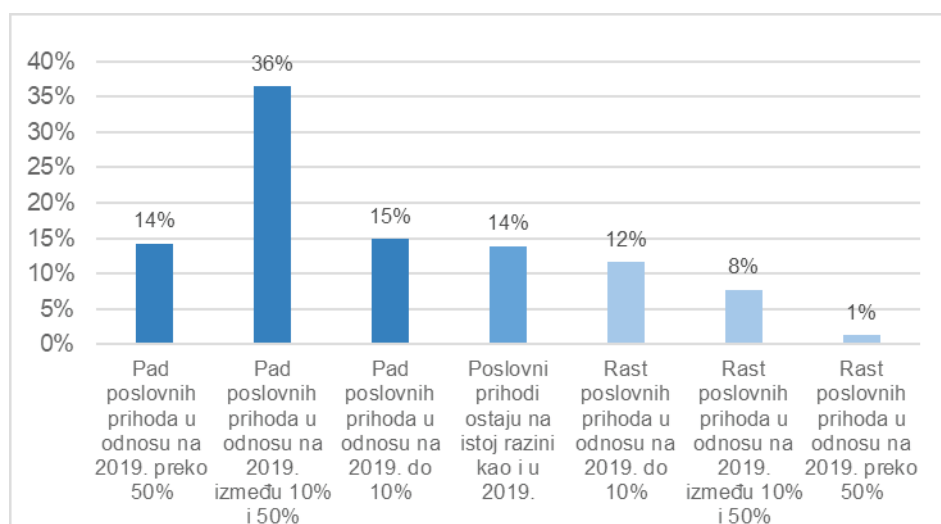

Izvor: Anketa HUP-a.

Poslovanje u 2020.

Kao što je već rečeno, u prvom dijelu ankete cilj je bio dobiti uvid u poslovanje poduzetnika pod utjecajem Covid-19 pandemije tijekom 2020. pa tako ne iznenađuje podatak da je čak 65% poduzeća označilo kako očekuje pad poslovnih prihoda u 2020. u odnosu na 2019.: 14% pad poslovnih prihoda preko 50%, 36% pad poslovnih prihoda između 10 i 50% te 15% pad poslovnih prihoda u odnosu na 2019. do 10% (**Slika 14**). Nasuprot tome, jednaku razinu prihoda kao i u 2019. očekuje tek 14% anketiranih poduzeća, dok rast poslovnih prihoda u ovoj godini očekuje 9% poduzeća (1% rast prihoda u odnosu na 2019. iznad 50%).

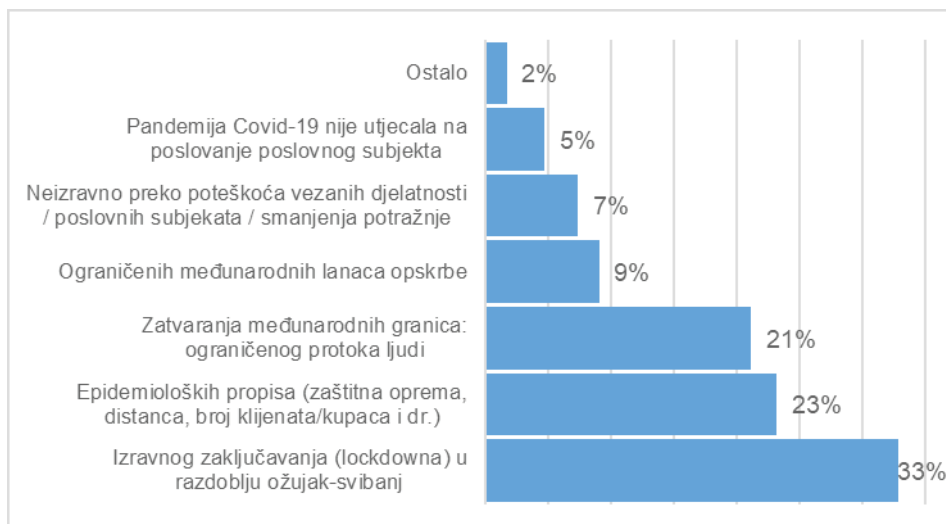
Slika 14 Očekivanja u vezi poslovnih prihoda za 2020.

Izvor: Anketa HUP-a.

Vezano uz prethodno, prema rezultatima ankete pandemija Covid-19 najviše je utjecala na poslovanje poslovnog subjekta preko izravnog zaključavanja (*lockdowna*) u razdoblju ožujak-svibanj (**Slika 15**).³ Nakon toga slijede epidemiološki propisi (uključujući zaštitnu opremu, distancu, ograničenje broja klijenata/kupaca i dr.) te zatvaranje međunarodnih granica za putovanja. Tu su još i ograničeni međunarodni lanci opskrbe, ali i neizravan utjecaj preko poteškoća u vezanim djelatnostima ili na drugim tržištima te opće smanjenje potrošnje i investicija. Samo 5% poduzeća koja su sudjelovala u anketi odgovorilo je da pandemija Covid-19 nije imala utjecaja na njihovo poslovanje u 2020. godini.

³ U trenutku formiranja ove ankete, drugi lockdown (studeni-prosinac) još uvijek nije bio na snazi.

Slika 15 Utjecaj pandemije Covid-19 na poslovanje u 2020.

Napomena: Jedan poslovni subjekt mogao je označiti više odgovora.

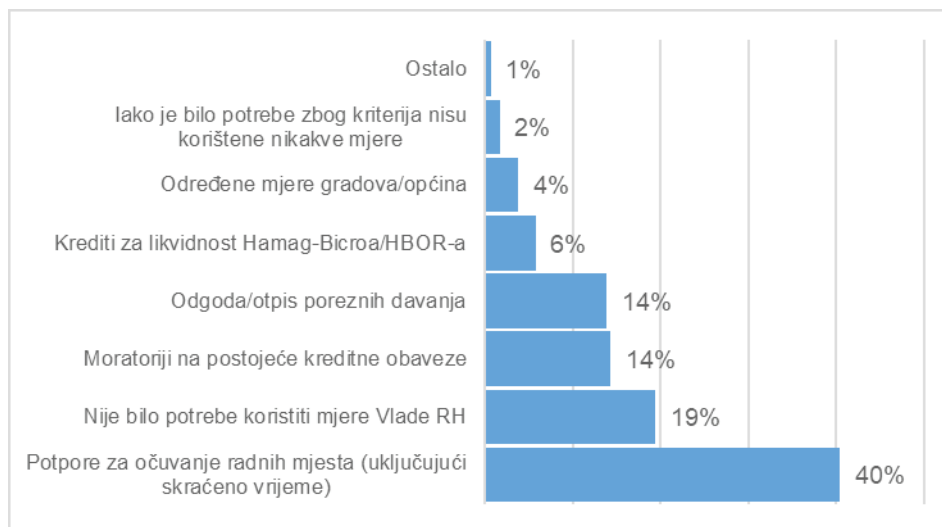
Izvor: Anketa HUP-a.

S obzirom na značajan pad prihoda kod većine sudionika ankete (**Slika 14**) kao i razmjernog utjecaja pandemije koronavirusa na poslovanje (**Slika 15**), ne iznenađuje informacija da je čak 40% ispitanika odgovorilo kako je koristilo mjeru potpore za očuvanje radnih mjesta (uključujući skraćeno vrijeme). S druge strane, gotovo 20% poduzeća je odgovorilo kako nije bilo potrebno koristiti nikakve mjere Vlade RH (ili drugih jedinica javne vlasti) (**Slika 16**).

Gotovo 50% poduzeća koja su sudjelovala u anketi su koristila rad na daljinu. Ovaj podatak dodatno ukazuje na potrebu izmjene zakonskih odredbi koje reguliraju rad koji se ne odvija kod poslodavca.

U anketi je 14% poduzeća odgovorilo kako je koristilo moratorij na postojeće kreditne obaveze, jednako kao i odgodu ili otpis poreznih davanja. Iznenađuje podatak da je tek 6% ispitanih poduzeća odgovorilo kako je koristilo Covid kredite Hamag-Bicro-a ili HBOR-a (**Slika 16**). Ovaj rezultat potkrepljuje dosadašnje istupe poduzetnika kako su ti krediti bili uvelike nedostupni i ograničeni. 4% poduzeća je koristilo određene mjere gradova ili općina dok je 2% poduzeća odgovorilo kako, iako su imali potrebu, zbog specifičnih kriterija nisu uspjeli ostvariti pravo na nikakve mjere.

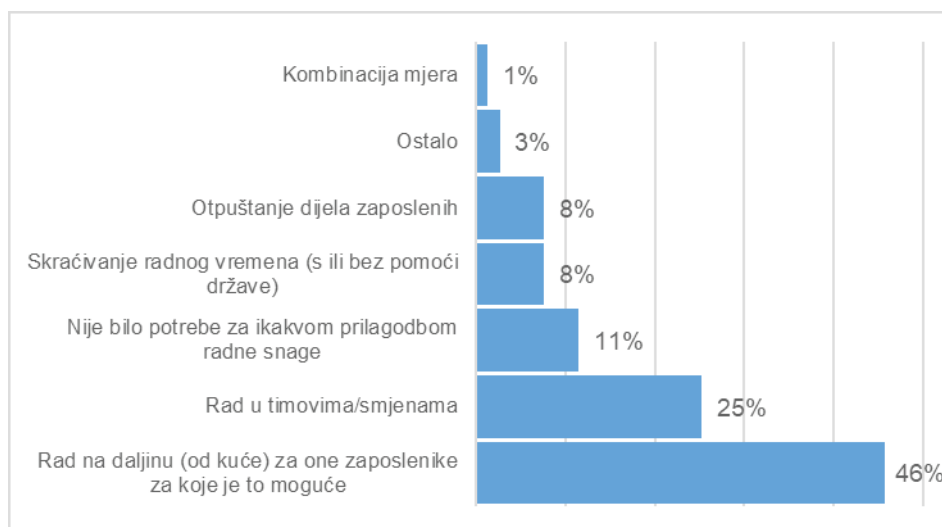
Konačno, prilagodba radne snage u poduzećima tijekom 2020. godine prvenstveno se odvijala putem rada na daljinu (od kuće) za one zaposlenike za koje je to bilo moguće (**Slika 17**). Naime, gotovo 50% poduzeća koja su sudjelovala u anketi su koristila rad na daljinu. Ovaj podatak dodatno ukazuje na potrebu izmjene zakonskih odredbi koje

Slika 16 Korištene mjere za ublažavanje pandemije Covid-19 u poslovnom subjektu tijekom 2020.

Napomena: Jedan poslovni subjekt mogao je označiti više odgovora.

Izvor: Anketa HUP-a.

reguliraju rad koji se ne odvija kod poslodavca. 11% poduzeća je odgovorilo kako nije bilo potrebe za ikakvom prilagodbom radne snage, dok je 25% poduzeća prilagođavalo rad uvodeći timove i/ili rad u smjenama. 8% poslodavaca koristilo je skraćivanje radnog vremena a tek 1% kombinaciju načina prilagodbe radne snage u situaciji pandemije.⁴ 8% poslodavaca pribjegao je krajnjoj opciji – otpuštanju dijela zaposlenih.

Slika 17 Prilagodba radne snage u poslovnom subjektu tijekom 2020.

Izvor: Anketa HUP-a.

⁴ Moguće je da su i neki drugi poslodavci koristili kombinaciju prilagodbi; međutim, u ovom pitanju bilo je moguće odabrati samo jedan odgovor koji je označavao primarni način prilagodbe radne snage u poslovnom subjektu.

Očekivanja za 2021.

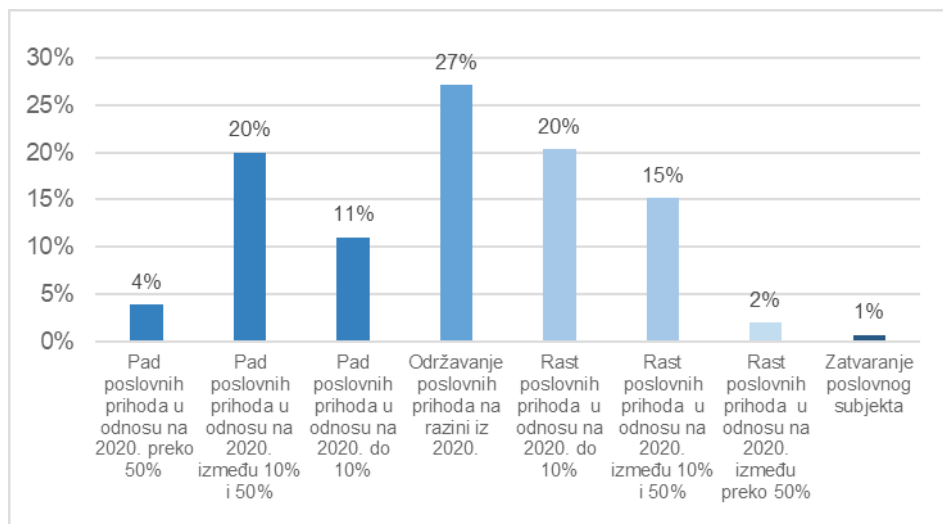
Unatoč prognoziranom oporavku, preko 60% anketiranih poduzeća očekuje stagnaciju ili pad poslovnih prihoda u 2021. u odnosu na 2020. godinu (**Slika 18**). S time da jedna petina (20%) očekuje pad poslovnih prihoda u 2021. u odnosu na 2020. godinu između 10 i 50%, 11% pad do 10% a 4% poduzeća očekuje pad poslovnih prihoda u 2021. veći od 50%.

Preko 60% anketiranih poduzeća očekuje stagnaciju ili pad poslovnih prihoda u 2021. u odnosu na 2020. godinu.

S druge strane, stagnaciju poslovnih prihoda u 2021. očekuje više od jedne četvrtine (27%) poduzeća. Ohrabrujuće je ipak što 37% poduzeća očekuje rast poslovnih prihoda u 2021.godini: 20% do 10%, 15% između 10 i 50% i tek 2% preko 50%. Nažalost, 1% anketiranih poduzeća očekuje da neće moći spasiti svoje poslovanje te planira zatvoriti poslovni subjekt u 2021. godini.

Ipak, očekuje se da će najveći pozitivan doprinos poslovanju u 2021. imati takozvani peti krug porezne reforme (**Slika 19**), prije svega smanjenje poreznih stopa u sustavu oporezivanja dohotka (22%), ali i promjene unutar sustava oporezivanja dobiti (smanjenje stope poreza na dobit za poduzetnike s prihodom do 7,5 milijuna kuna – 11%) i PDV-a (povećanje praga u sustavu PDV-a za primjenu postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama - 7%).

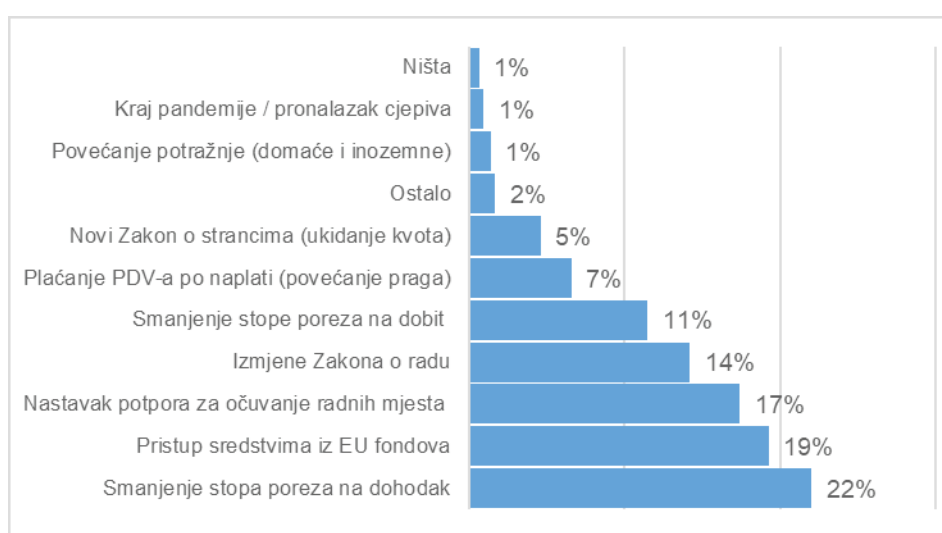
Slika 18 Očekivanja u vezi poslovnih prihoda za 2021.

Izvor: Anketa HUP-a.

Poduzetnici jako puno očekuju i od EU fondova. Gotovo jedna petina (19%) ispitanih poduzetnika očekuje kako će najveći pozitivan doprinos poslovanju u 2021. godini imati upravo pristup sredstvima iz EU fondova. Od nastavka potpora za očuvanje radnih mjesta, što uključuje postojeće mjere HZZ-a ali i mjere za prekvalifikaciju/dokvalifikaciju radne snage, pozitivan doprinos poslovanju u 2021. očekuje 17% ispitanih poduzeća, dok od izmjena Zakona o radu (fleksibilizacija, rad na daljinu, ...) to očekuje 14% ispitanih poduzeća (**Slika 19**).

Slika 19 Najveći doprinosi poslovanju u 2021.

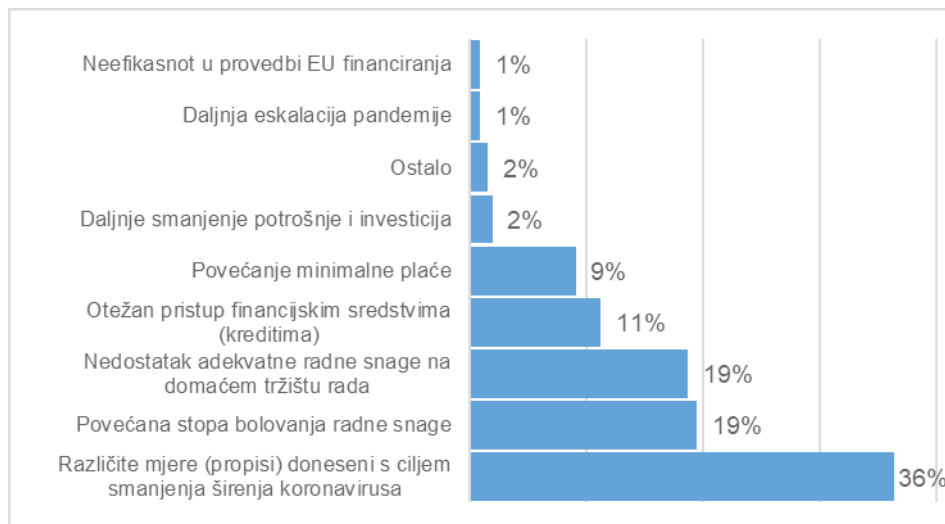
Napomena: Jedan poslovni subjekt mogao je označiti više odgovora.

Izvor: Anketa HUP-a.

Nasuprot tome, preko 35% poslodavaca koji su sudjelovali u anketi smatra kako će najveći izazov u poslovanju u 2021. predstavljati različite mjere (propisi) doneseni s ciljem smanjenja širenja koronavirusa (**Slika 20**). Nakon toga slijedi bojazan od povećane stope bolovanja radne snage (19%). Zanimljivo, unatoč očekivanoj stagnaciji i/ili padu poslovanja za većinu poduzeća (**Slika 14**), gotovo petina (19%) ispitanih smatra kako će im najveći izazov u poslovanju tijekom 2021. predstavljati nedostatak adekvatne radne snage na (domaćem) tržištu rada. Tu je prisutan i otežan pristup financijskim sredstvima (11%), ali i povećanje minimalne plaće (9%). Daljnje smanjenje potražnje (potrošnje i investicija) očekuje 2% poduzeća, dok eskalaciju pandemije i u 2021. očekuje njih 1%. Prethodno je prikazano (**Slika 19**) kako postoje velika očekivanja od EU fondova u 2021. godini; međutim, postoji određena bojazan (1%) oko neefikasnosti u provedbi EU financiranih natječaja i projekata.

Poslodavci koji su sudjelovali u anketi odabrali su značajno smanjivanje ili ukidanje ne-

Slika 20 Najveći izazovi u poslovanju u 2021.

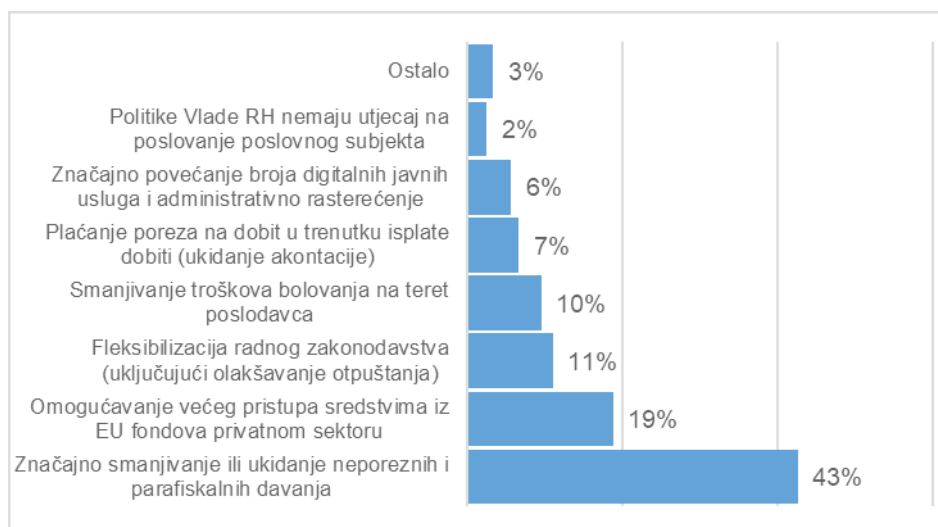

Napomena: Jedan poslovni subjekt mogao je označiti više odgovora.

Izvor: Anketa HUP-a.

poreznih i parafiskalnih davanja kao najvažniju mjeru ili politiku Vlade RH koja bi mogla doprinijeti uspješnim rezultatima poslovanja u 2021. (**Slika 21**). Naime, čak 43% poslodavaca koji su ispunjavali anketu označili su upravo smanjivanja, odnosno ukidanje neporeznih i parafiskalnih davanja kao mjeru ekonomske politike koja bi najviše utjecala na pozitivan rezultat poslovanja u idućoj godini.

Slika 21 Najvažnije mjere i politike Vlade RH za poslovanje u 2021.

Izvor: Anketa HUP-a.

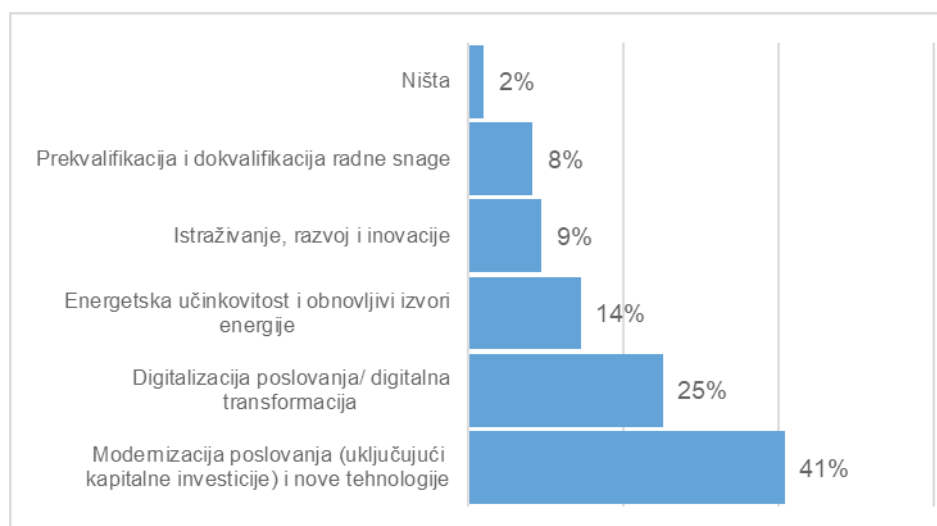

Nakon toga slijedi omogućavanje većeg pristupa sredstvima iz EU fondova privatnom sektoru (19%), fleksibilizacija radnog zakonodavstva (uključujući olakšavanje otpuštanja) (11%), smanjivanje troškova bolovanja na teret poslodavca (10%), plaćanje poreza na dobit u trenutku isplate dobiti (ukidanje akontacije) (7%) te značajno povećanje broja digitalnih javnih usluga i administrativno rasterećenje (6%) (**Slika 21**).

Konačno, s obzirom na velika očekivanja od EU fondova u nadolazećem razdoblju (**Slika 19** i **Slika 21**), poslodavci su u anketi pitani i koji su im osnovni prioriteti u potencijalnom korištenju sredstava iz EU fondova (**Slika 22**). Tako se kao osnovni prioritet izdvaja modernizacija poslovanja (uključujući kapitalne investicije) i nove tehnologije (41%), nakon čega slijedi s time povezana digitalizacija poslovanja / digitalna transformacija (25%). 14% ispitanih poduzeća bi iskoristilo EU sredstva na povećanje energetske učinkovitosti i obnovljive izvore energije, 9% na istraživanje, razvoj i inovacije, a 8% na prekvalifikacija i dokvalifikacija (eng. reskilling i upskilling) radne snage.

Kao najvažniju mjeru ili politiku Vlade RH koja bi mogla doprinijeti uspješnim rezultatima poslovanja u 2021. poslodavci su odabrali značajno smanjivanje ili ukidanje neporeznih i parafiskalnih davanja.

Slika 22 Prioriteti u potencijalnom korištenju sredstava iz EU fondova.

Izvor: Anketa HUP-a.

Po svemu sudeći, koronavirus će ostaviti duboke ožiljke na hrvatsko gospodarstvo. Nakon izuzetno turbulentne 2020., očekuje nas i veoma izazovna 2021. godina. Naime, uz 65% anketiranih poduzeća koja očekuju pad poslovnih prihoda u 2020. u odnosu na 2019., čak 60% anketiranih poduzeća očekuje stagnaciju ili pad poslovnih prihoda u 2021. u odnosu na 2020. godinu. S time da je samo 5% poduzeća koja su sudjelovala u anketi odgovorilo da pandemija Covid-19 nije imala utjecaja na njihovo poslovanje.

Najveći pozitivan doprinos poslovanju u 2021. trebao bi imati takozvani peti krug porezne reforme, prije svega smanjenje poreznih stopa u sustavu oporezivanja dohotka, dok poduzetnici imaju jako velika očekivanja i od EU fondova. Najveći izazov u poslovanju u 2021. godini i dalje bi trebale predstavljati različite mjere (propisi) doneseni s ciljem smanjenja širenja koronavirusa. Konačno, kao najvažniju mjeru ili politiku Vlade RH koja bi mogla doprinijeti uspješnim rezultatima poslovanja u 2021. poslodavci koji su sudjelovali u anketi odabrali su značajno smanjivanje ili ukidanje neporeznih i parafiskalnih davanja.

Očekivanja za 2021. predsjednika Izvršnih odbora granskih udruga, koordinacija HUP-a i regionalnih ureda

Granske udruge

HUP - Udruga prehrambene industrije i poljoprivrede

Dalibor Kezele, predsjednik Udruge i direktor sektora poljoprivrede u Podravci

Gospodarstvo Hrvatske nalazi se pred još jednom izazovnom godinom koja će dodatno otežati dobre gospodarske trendove u razdoblju prije Covid-19 krize. Očekivani pad BDP od 9% u 2020. godini znak je da je došlo do strukturnih promjena, posljedice kojih će se osjećati u znatno dužem razdoblju od njihovog nastajanja. Iako u medijima često čujemo kako su poljoprivreda i prehrambena industrija najmanje ugrožene krizom, nažalost negativni trendovi ostavili su dubok trag na sektor.

Prehrambena industrija i poljoprivreda Hrvatske dominantno su usmjerene na domaće tržište a tek sekundarno na izvoz. Izostanak planirano jake turističke sezone i pad boravaka i noćenja odrazio se na potrošnju u turizmu kao najvažnijem gospodarskom sektoru, dok su mjere suzbijanja širenja pandemije zatvaranjem i ograničavanjem rada HORECA sektora i trgovine dodatno otežale stanje. Transformacija ka novim kanalima prodaje, usmjerenost na samodostatnost i fokus na visoku razinu servisiranja tržišta bit će zajedničko usmjerenje svih članica HUP-ove Udruge prehrambene industrije i poljoprivrede u narednoj zahtjevnoj 2021. godini.

HUP - Udruga ugostiteljstva i turizma

Željko Kukurin, predsjednik Udruge i predsjednik Uprave Valamara

Globalni turizam je u 2020. godini doživio najveću krizu u povijesti. Dionici hrvatskog turizma reagirali su pravovremeno, uz pomoć državnih potpora za plaće sačuvana su radna mjesta, banke i investitori osigurali su potrebnu likvidnost te su implementirane mjere sigurnosti i očuvanja zdravlja u turističkim objektima. Veliki posao je napravljen da Hrvatska realizira dio ljetne turističke sezone i ugosti 7 milijuna turista gotovo bez širenja zaraze u smještajnim objektima. Sve poduzeto tokom ove godine pomoglo je da poslovni sustavi u turizmu dočekaju ljeto 2021. godine kada se očekuje početak oporavka poslovanja. Fokus sada mora biti na daljnjem očuvanju radnih mjesta, na pripremi naredne turističke sezone i na ubrzanju 25 milijardi kuna pripremljenih investicija.

Hrvatska će tokom 2021. godine imati priliku za brzi oporavak i održivi razvoj turizma o čemu u značajnoj mjeri ovisi poljoprivreda, prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina, malo i srednje poduzetništvo te ukupni oporavak gospodarstva Hrvatske.

HUP - Udruga industrije nemetala, građevinskog materijala i rudarstva Hrvatske

Merica Pletikosić, predsjednica Udruge i voditeljica održivog poslovanja Cemexa

Na kraju 2020. godine jasno je da je hrvatsko i europsko gospodarstvo i dalje čvrsto u stisci pandemije Covid-19, iako se djelomično oporavilo od dubokog pada u prvoj polovici 2020. godine. Industrija nemetala, građevinskog materijala i rudarstva nije doživjela posljedice pandemije kao neki drugi sektori tijekom 2020. godine, ali ozbiljni pokazatelji upućuju na moguće snažnije post-Covid efekte u 2021. i 2022. godini. Odgovor na politiku nakon pandemije Covid-19 slijedit će istu strategiju koju je predložio europski Zeleni plan. Zapravo, sad postoji veća prilika za provođenjem strateških promjena Zelenog plana nego što je to bilo prije pandemije.

Ekonomska politika Zelenog plana najizgledniji je post-Covid put jer i *Nova industrijska strategija EU* jasno pokazuje da je snažno gospodarstvo moguće jedino uz jasnu ekološku i društveno odgovornu komponentu klimatskog paketa mjera, uz čvrstu dekarbonizaciju, napuštanjem politike fosilnih goriva, povećanim korištenjem obnovljivih izvora energije i uvođenjem čistog kružnog gospodarstva.

HUP - Udruga metalne industrije

Kristian Krpan, predsjednik Udruge i predsjednik Izvršnog odbora HUP - Regionalnog ureda Rijeka i član Uprave MCZ-a

Iza brda, skriveno dobro od svjetala pozornice odvija se događaj koji u veliko određuje našu budućnost. Kako je pitanje cijepljena protiv Covida19 samo pitanje vremena, ključno pitanje za 2021 je kako pokrenuti gospodarstva i izbjeći dugotrajnu recesiju. EU se jasno odredila na ovu temu, odlučili smo se zadužiti na nivou 750 milijardi EURa, od čega nikad viđenih 390 milijardi EURa u „bespovratnim“ sredstvima pri čemu bespovratno samo znači zajednički dug koji vraćaju sve članice EU. Naučimo više, ne postoji niti jedan EURO koji je stvorila politika, postoje samo sredstva koje su stvorili privatni sektor gospodarstva i ljudi koji rade u istom, čast iznimkama u vidu rijetkih pozitivnih primjera gospodarskih subjekata upravljanih od strane države. Sam naziv programa NEXT Generation EU jasno daje naznaku kako je riječ o dugu koji će ova i naredna generacija vraćati, kako je iznimno važno ova sredstva ispravno utrošiti. Plan EU je jasan, učiniti gospodarstva otpornijim na ovakve i slične krize u budućnosti.

Naše gospodarstvo je ostvarilo drugi najveći pad BDP-a u EU uslijed Covid pandemije što ponovo ističe strukturne probleme našeg gospodarstva. Mehanizam za oporavak i otpornost trebao bi biti iskorišten za transformaciju gospodarstva kako ne bismo u budućno-

Naše gospodarstvo je ostvarilo drugi najveći pad BDP-a u EU uslijed Covid pandemije što ponovo ističe strukturne probleme našeg gospodarstva. Mehanizam za oporavak i otpornost trebao bi biti iskorišten za transformaciju gospodarstva kako ne bismo u budućno-

sti imali ovakve situacije. Potrebno je jasno odvojiti i identificirati što nas to čini otpornijim, a to je prvenstveno jaka, učinkovita privreda, tehnološki moderna po principima Industrije 4.0 s proizvodom i uslugom veće dodane vrijednosti. Privreda u kojoj tehnološki proces i proces proizvodnje ne služi za izraditi konkurentan poluproizvod, niske dodane vrijednosti, na osnovu tuđe pameti, već kako bi se projektirao i proizveo proizvod vlastite pameti više dodane vrijednosti. Ako ovo izostane, povećanje porezne presije je jedini izvor povrata kredita na ime „bespovratnih“ sredstava. Na žalost, prema dostupnim informacijama, Država opet ima namjeru učiniti istu grešku i sredstva usmjeriti u javne radove i povećanje standarda, ali koliko god to lijepo zvučalo, potpuno je krivo kad se isto čini tuđim novcima, a posebice novcima koje će u dobrom dijelu naša ili tuđa djeca vraćati. Zadnji je čas učiniti ono što su druge članice EU odlučile učiniti, usmjeriti novce u investicije i modernizaciju gospodarstva, jer ako propustimo i ovaj vlak, naredni dolazi tek kad se dugovi vrate.

HUP - Udruga kemijske industrije

Robert Mustač, predsjednik Udruge i predsjednik Uprave Messer Croatia Plin

Kemijska industrija u Hrvatskoj dijeli sudbinu svih drugih grana industrije te je znatno osjetila pad gospodarskih aktivnosti u 2020. Očekivani pad BDP u 2020. bit će oko 10% te nas je primorao na daljnju optimalizaciju svih poslovnih procesa da bi minimizirali štetu koja je nastala zbog pandemije Covida 19. Zahvaljujući aktivnostima Udruge kemijske industrije kao i cjelokupnog HUP-a uspjeli smo povećati konkurentu sposobnost kroz rasterećenje poreza na dohodak (povećanje neoporezivog iznosa za topli obrok, nagrade za dobre poslovne rezultate, povećanje neoporezivog dijela božićnice i regresa) i smanjenje naknade za obnovljive energije što nam je pomoglo u ostvarivanju zacrtanih ciljeva u doba smanjenja poslovnih aktivnosti, i što je djelomično neutraliziralo efekte pada gospodarskih aktivnosti.

U idućoj 2021. godini očekujemo lagani rast gospodarskih aktivnosti na domaćem tržištu, oporavak izvoza te nastavak optimalizacije poslovnih procesa, a kroz HUP ćemo se zalagati za daljnje rasterećenje parafiskalnih nameta kako bi nadalje povećati konkurentnu sposobnost grane kemijske industrije i osigurali srednjoročnu i dugoročnu održivost.

HUP - Udruga drvne i papirne industrije

Renato Radić, predsjednik Udruge i predsjednik Uprave Prima namještaja

Korona kriza, sama po sebi, nije dovela do većih poremećaja u proizvodnji te prodajnim i nabavnim lancima drveno-prerađivačke industrije u RH. Tako da 2020. godinu možemo ocijeniti uglavnom pozitivno. Iznimku čini grupacija proizvođača peleta, briketa i ogrijevnog drva gdje je došlo do ozbiljnih problema

u prodaji, te osjetnog sniženja cijena, uglavnom zbog uzastopnih toplih zima i klimatskih promjena. U narednoj godini očekujemo stabilno poslovanje, kontinuitet proizvodnje i prodaje. Kroz Pismo razumijevanja između Hrvatskih šuma d.o.o. i Udruženja DPI, uređeni su odnosi kupnje sirovine, što je baza za stabilno poslovanje drvoprerađivača. Godine pred nama su svakako presudne za dugoročnu održivost drvoprerađivačke industrije u RH, to je razdoblje u kojem će opstati uglavnom oni proizvođači koji će se restrukturirati.

Taj proces vidim kao snažno okretanje tržištu, inovacijama, višim stupnjevima proizvodnje i/ili međusobnom povezivanju proizvođača raznih stupnjeva dovršenosti u klastere. Smatramo da Vlada RH mora ubrzati provedbu EU projekata iz Fonda za oporavak i nove financijske omotnice, jer je to ključni uvjet za investicije i restrukturiranje cijelog drveno-prerađivačkog sektora. Očekujući primjenu cjepiva, vjerujemo u suzbijanje covid pandemije te vraćanje u uobičajene uvjete poslovanja.

HUP - Udruga elektroindustrije

Zoran Gligorić, predsjednik Udruge i direktor ljudskih resursa E.G.O. Elektrokomponente

Dugo vremena nismo imali izazovnije godinu u poslovnom smislu. Našli smo se zatečeni okolnostima koje nismo mogli predvidjeti niti planirati. Svi naši alati za poslovna predviđanja u uvjetima pandemije su „preko noći“ postali nepouzdana, a nesnažanje lokalne i makro politike bitno ograničavajući faktor. Brzina reakcije i spremnost na promjene bile su ključ uspjeha naših poduzetnika u prilagodbi na nove uvjete poslovanja. Pred nama je još uvijek velika nezvjesnost i s velikim oprezom gledamo na 2021. Pohvalio bih Vladu RH za brzu reakciju prilikom donošenja mjera za očuvanje radnih mjesta čime su uveliko umanjene posljedice prvog vala pandemije. Vlada je pokazala da može brzo i kvalitetno reagirati ukoliko ima političke volje.

Stoga ih pozivam da odlučno nastave u tome smjeru, te da jednako tako odlučno pokrenu i strukturne reforme koje toliko dugo očekujemo. Besmisleno je više odgađati nešto za što su svi dionici suglasni da se treba poduzeti. Mislim da je sada idealan trenutak za to. Iz toga razloga aktualni trenutak vidim kao šansu za iskorak naprijed.

HUP - Udruga tekstilne i kožne industrije

Marijan Batina, predsjednik Udruge i direktor Boxmarka

Tekstilna i kožna industrija je pred velikim preslagivanjem i neke su tvrtke, pa tako i radna mjesta, izravno izloženi. Najpogođenija je modna industrija koja još uvijek u najvećoj mjeri ovisi o fizičkoj, direktnoj maloprodaji u kojoj se događa hiperproizvodnja svega, dok se, s druge strane, očekuje da će potrošači i partneri pojačano valorizirati kvalitetu. Mi smo izvozno orijentirana, niskoakumulativ-

na industrija koja je u velikom omjeru koncentrirana na doradne poslove u kojima se, uz kvalitetu usluge konkurira cijenom ili prevedeno, primorani smo balansirati između cijene rada i ulaganja u naprednije tehnologije. Taj balans većina tvrtki neće biti u mogućnosti iznjedrati samostalno pa će, posebno u narednom razdoblju, ovisiti o mjerama oporavka i kreditima za očuvanje likvidnosti.

Pandemijom uzrokovani, povećani troškovi proizvodnje, uz smanjenu produktivnost (pad potrošnje, nedostatak narudžbi, smanjenje radnog kapaciteta, povećani teret bolovanja), će u izostanku mjera oporavka za koje se iz HUP-a zalažemo (kompenzacijske mjere na povećanje plaća, prilagođeni pristup fondovima, kompenzacija fiksnih troškova i primjena mjere očuvanja radnih mjesta na sve kojima je ugrožen opstanak) za našu industriju biti kobni. Iako su posljedice pandemije još nepredvidive, očito je da nam predstoji vrlo izazovna godina.

HUP - Udruga trgovine

Martin Evačić, predsjednik Udruge i direktor NTL-a

Proteklu 2020 godinu sektor trgovine obilježila je kriza izazvana bolešću covid 19. Obzirom na različitosti kriza se različito reflektirala na pojedine grane trgovine. Najteže su bili pogođeni trgovina, odjećom, obućom, automobilima i ostalim trajnim dobrima, te shopping centri, dok se prodaja živežnih namirnica i

kućnih potrepština zadržala na gotovo istom nivou. Isto tako značajno za 2020 je nagli porast Internet trgovine (112%), što je zapravo i najznačajniji trend (ili promjena izazvana pandemijom) u trgovini u Hrvatskoj koja je do sada vrlo sporo prihvaćala on line trgovinu. Zadnje tromjesečje došlo je do dodatnog pogoršanja trendova u trgovini (čak i FMCG).

Vjerojatno će se taj trend nastaviti i početkom iduće godine, naročito potaknut visokom razinom neizvjesnosti (još nismo došli ni približno pred kraj krize). Osim toga na snazi su dodatna pojačanja restriktivnih mjera za suzbijanje pandemije kao i smanjenje optimizma potrošača. Činjenica je da tako značajan pad BDP-a ostavlja i bitno manje sredstava za osobnu potrošnju koja je glavni generator trgovine. U smanjenoj potrošnji trgovinu će 2021. sigurno obilježiti još veća borba za kupca tako da možemo očekivati da se cijene na malo neće povećavati, već je vjerojatniji čak i blagi pad cijena, odnosno blaga deflacija.

HUP - Udruga prometa

Milan Vrdoljak, predsjednik Udruge i vlasnik Ricarda

U posebnim uvjetima poslovanja koje nam nameće aktualna situacija izazvana pandemijom COVID-19 došlo je do golemih poremećaja u globalnom gospodarstvu. Uvedene restriktivne mjere ograničavanja slobode kretanja, iako su usmjerene prema minimalizaciji rizika od zaraze koronavirusom odnosno njegova daljnjeg širenja, u značajnoj su

se mjeri odrazili na svakodnevno poslovanje u sektoru prometa, a naročito na djelatnost putničkog prijevoza. Negativne posljedice promet će trpjeti još dugo jer će mnoge restrikcije ostati na snazi i nakon suzbijanja pandemije. Naši prioriteti ostaju isti, iznimno nam je bitno, a pogotovo u ovim izazovnim vremenima, pokazati fleksibilnost i staviti fokus na prilagodljivost i operativnu otpornost te dodatno potvrditi stratešku važnost prometa, od kojega u velikoj mjeri ovisi poslovanje velikog broja tvrtki i opskrba stanovništva.

U 2021. godini očekujemo normalizaciju poslovanja kako u sektoru prometa, tako i ukupnog gospodarstva. Međutim, svjesni smo da će oporavak biti usporen i dugotrajan te se dostizanje poslovnih aktivnosti iz pred-krize predviđa tek 2022. godine.

HUP - Udruga energetike

Emanuel Kovačić, predsjednik Udruge i glavni savjetnik za vanjske subjekte

Energetski sektor prolazi veliku transformaciju radi zaštite klime, energetske učinkovitosti i orijentacije ka obnovljivim izvorima energije, a u 2020. pandemija COVID-19 uzrokovala je pad potražnje i pojačala te pritiske na što su kompanije odgovorile uvođenjem operativnih

i financijskih mjera kako bi osigurale stabilnost poslovanja. Zajednički cilj na razini EU je smanjiti ukupne emisije stakleničkih plinova za najmanje 55% do 2030. Kako bi se dosegli ciljevi „Zelenog plana“, neophodno je da imamo regulatorni okvir i akcijske planove koji će podržati njihovo ostvarivanje.

Korištenje sredstava iz EU fondova imat će važnu ulogu u realizaciji projekata energetske tranzicije i digitalizacije poslovanja. Iskorištavanje geotermalnog potencijala, korištenje naprednih goriva i tehnologije vodika za potrebe održivog transporta te hvatanje i skladištenje ugljika samo su neki od projekata koji mogu doprinijeti ispunjenju nadolazećih obveza. U tom smislu, potrebno je daljnje zalaganje za stvaranje povoljne investicijske klime i preduvjeta za razvoj poduzetništva na visokim tehnologijama i znanju s ciljem razvoja gospodarstva i društva u cjelini.

HUP - Udruga grafičara i nakladnika

Franjo Beser, predsjednik Udruge i direktor Grafičara

Kriza u kojoj smo se našli, a uzrokovana pandemijom COVIDa-19, izazvala je poremećaje u poslovanju kako u grafičkoj industriji, tako i u svim povezanim industrijama. Gledajući unatrag posljednjih 9 mjeseci imali smo jednu od težih i izazovnijih godina koju je pratilo

otkazivanje narudžbi, neizvjesnost u nabavi materijala i opće pitanje o mogućnosti poslovanja. Sada imajući sve navedenu u vidu, jedini pozitivan zaključak je to da se grafička industrija pokazala i u ovoj krizi esencijalnom i vrlo bitnom za funkcioniranje društva.

Za narednu 2021. godinu očekujemo sporu stabilizaciju gospodarstva i povratak blago rastućim trendovima na globalnoj razini. Međutim, kada pričamo o tromom hrvatskom gospodarstvu moramo napomenuti da ne vidimo rastuće trendove bez reformi. Prvenstveno stavljamo naglasak na izmjenu pravila za prijavu na EU fondovima. Sa sadašnjim nelogičnim procesom prijave koji isključivo uzima kriterij broja zaposlenih, isključuju se tvrtke koje mogu povući značajnija sredstva za poticaje grafičke ili bilo koje druge proizvodnje. Također, potrebne su izmjene u Zakonu u radu, porezne reforme i reforme u obrazovanju koje će napokon potaknuti suradnju sa poduzetnicima i tako početi pratiti potrebe gospodarstva.

HUP - Udruga informatičke i komunikacijske djelatnosti

Boris Drilo, predsjednik Udruge, član Uprave i glavni direktor za tehniku i informacijske tehnologije HT-a

Očekujem da ćemo u 2021. godini dočekati kraj korona-virus pandemije i početak povratka normalnijim gospodarskim aktivnostima. Jasno je da će se negativni učinci potpunog i djelomičnog „zaključavanja“ iz ove godine osjetiti tijekom cijele sljedeće godine, a posebno u njejoj prvoj polovici. Zato je važno pripremiti se za prvih šest izazovnih mjeseci te spremno dočekati početak oporavka u drugoj polovici godine. Brzina i kvaliteta oporavka ovisit će o kvaliteti pripreme Nacionalnog plana za oporavak i otpornost koji će također obilježiti početak sljedeće godine.

Ako alocirana sredstva završe kao investicije u gospodarstvu, a većina njih u njegovim najpropluzivnijim granama vezanim uz proizvodnju i nove tehnologije, možemo očekivati brži povratak stopama rasta iz 2019. Međutim, prvi učinci ovih investicija će biti vidljivi u najboljem slučaju tijekom 2022. U 2021. godini nam ostaje da se s efektima korona-krize borimo s još jačom primjenom digitalnih tehnologija. One su nam i tijekom ove godine omogućile da zadržimo kontinuitet poslovanja, a sigurno će značajno pomoći da kraj pandemije dočekamo spremni za novi ciklus gospodarskog rasta.

HUP - Udruga novinskih izdavača

Boris Trupčević, predsjednik Udruge, direktor i član Uprave 24 sata, direktor Styria Media grupe za RH

Malo je koja industrija istrpila toliko udaraca kao tiskani mediji. Među prvima je bila izložena digitalnoj disrupciji koja nas je suočila s migracijom publike na desktop ekrane, a potom na pametne telefone, piratstvom, pojavom predatorskih globalnih platformi, itd. Kao da to nije bilo dovoljno, paralelno smo proživljavali dugogodišnju ekonomsku agoniju, a dugo očekivane znakove oporavka

poništala je korona. Tijekom proljetnog zatvaranja naklade su pale 30%, oglasni prihodi i do 60%. Prihodi od evenata bili su izbrisani. Ipak, ostatak godine donio je oporavak. Usprkos svemu, industrija se brzo prilagodila, kreirala online i hibridne evente, izmislila nove formate i posvetila se strateškim inicijativama. Iduće godine nakon kraja pandemije očekujemo značajan oporavak i nastavak rasta digitalnih prihoda koji su položili ispit stabilnosti u ovoj krizi.

Obzirom da se veliki rast konzumacije medija tijekom pandemije najviše osjetio u digitalnim medijima, očekujemo povijesni iskorak većine izdavača u poslovni model digitalnih pretplata koji već sada pokazuje vrlo uspješni trend u svijetu. To je karika koja je dugo nedostajala i koja će profesionalnim informativnim medijima trajno vratiti mjesto koje im pripada.

HUP - Udruga financijskog poslovanja

Damir Grbavac, predsjednik Udruge i predsjednik Uprave Raiffeisen društva za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima d.d.

Nakon utemeljeno optimističnog ulaska u 2020., globalno i lokalno, mimo svih očekivanja pretvorila se ona, ovaj put ne zbog unutrašnjih slabosti već vanjskog utjecaja, u godinu krize, velikih izazova i iskušenja za sve, pa i za financijski sektor. Smatram da je reakcija financijskog sektora bila efikasna i primjerena. Banke kroz odgode otplate kredita, temeljenom i na osiguravaju regulatornog okvira od strane Hrvatske narodne banke, osiguravaju podršku tešku 40 milijardi kuna, pretežno gospodarstvu. Nebankarske financijske institucije, uglavnom mirovinski fondovi, sudjeluju u procesu financiranja novonastalih i hitnih potreba Države, u stabilizaciji domaćeg tržišta državnog duga, a ulažu i u fondove koji će kroz vlasnička ulaganja također biti podrška gospodarskim subjektima.

Utjecaj korona krize, prenijet će se barem na dio 2021, ali usprkos tome u njoj očekujemo suprotne, pozitivne trendove i povratak na krivulje rasta i optimizma. Na žalost, to vjerojatno ne znači već u 2021. i povratak na nivo iz 2019 godine. Financijski sektor imat će u tim, vjerujem pozitivnim trendovima, aktivnu ulogu financijera i katalizatora otvarajući i sebi prostor za uspješno poslovanje.

HUP - Udruga poslodavaca graditeljstva

Mirko Habijanec, predsjednik Udruge i predsjednik Uprave Radnik d.d. Križevci

U poslovanju 2020. godine, u uvjetima pandemije Covid-a, graditeljstvo se pokazalo otpornim na pandemiju. Država je dala poticaje za očuvanje zaposlenosti, ozakonila proširenje primjene kolektivnih ugovora za graditeljstvo, omo-

gućila zapošljavanje stranih radnika, što je bilo od velike pomoći u poslovanju. Za daljnju perspektivu odlučujuće je daljnje smanjenje birokracije na svim razinama i povećanje učinkovitosti državnih tijela vlasti i javnih poslova. Potrebne su promjene školskog sustava koji danas ne prati potrebe gospodarstva, izostaje obrazovanje sa stručnim znanjima za svijet rada.

Stagnacija investicija bi izazvala veće gospodarske poremećaje u sektoru graditeljstva od Covid 19. Zalažem se za promjene Zakona o radu i fleksibilizacije radnog prava i uvođenja mjera potpore Države u slučaju gubitka posla, po uzoru na razvijena EU gospodarstva. Porezni sustav nužno je dograđivati priznavanjem svih realnih troškova poslovanja, uklanjanjem parafiskalnih nameta, te uvođenja poreznih olakšica građanima za troškove održavanja kuća i stanove, kao mjere protiv sive ekonomije. Očekujemo suglasnost nadležnog Ministarstva nove Posebne uzance o građenju te promjene Zakona o javnoj nabavi za radove male vrijednosti, kojim bi se olakšalo domaćim građevinarima. Nadam se da će zakonodavni i financijski okvir koji uređuje država, omogućiti da građevinski sektor u Hrvatskoj u 2021. godini stabilno posluje i zabilježi planirani rast.

HUP - Udruga liječnika poslodavaca u ugovornom odnosu

Željko Rotim, predsjednik Udruge i vlasnik Ordinacije dentalne medicine dr. Željko Rotim

Poslovna očekivanja vezana za iduću godinu nisu previše optimistična. Ovu godinu će članovi naše udruge završiti sa željom da se sve što se dogodilo što prije zaboravi. Zbog poznatih događanja većina ordinacija veliki dio posla obavlja na potpuno novi način. S pacijentima se komunicira velikim dijelom virtualno od 0-24. A

takav vrlo ispljujući način rada HZOO ne valorizira bez obzira na ogroman pritisak pacijenata koji se žale da ne mogu doći do svog liječnika jer je telefon zauzet. U ordinacijama dentalne medicine slična je situacija. Doktori dentalne medicine spadaju u najugroženiju populaciju u zdravstvu zbog stalne izloženosti aerosolu i sluznici respiratornog trakta i mogućnost zaraze je velika.

Predviđanja za iduću poslovnu godinu su da će većina postupaka ostati na ovogodišnjem nivou, barem dok ne završi pandemija što će zasigurno trebati najmanje pola godine ako sve bude u redu. Veliku dodatnu strepnju i strah za golu egzistenciju kod dentalne medicine izaziva najava zdravstvene administracije da se razmišlja o potpunom ukidanju djelatnosti ugovorene sa HZOO zbog ušteda u zdravstvenom sustavu. Ako se tako nešto dogodi velika većina privatnih ugovornih ordinacija će moći zatvoriti svoja vrata jer pacijenti koji više neće imati prava na dentalnu zdravstvenu zaštitu ukoliko ju trebaju morat će platiti. U trenucima najveće krize u povijesti sigurno je da si velika većina pacijenata neće moći priuštiti plaćanje dentalnih usluga i ukoliko do takve odluke dode zasigurno se velika većina ordinacija morati prestati sa radom, a stanje dentalnog zdravlja bit će dodatno ugroženo.

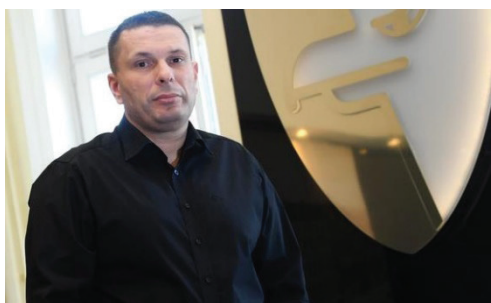

HUP - Udruga zdravstvene njege, rehabilitacije i socijalne skrbi

Pavo Ćorluka, predsjednik Udruge i vlasnik Doma za starije i nemoćne i sanatorija Ćorluka

Privatni pružatelji usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi osobito su pogođeni krizom u poslovanju uslijed pandemije. Uz velike financijske izdatke za zaštitnu opremu i sredstva za dezinfekciju s dodatnom pažnjom pristupalo se svakom našem korisniku. 2020. pred sve nas je postavila velike izazove, no usprkos svemu, uspjeli smo pružiti najbolju skrb korisnicima, sačuvati radna mjesta koristeći mjere za očuvanje radnih mjesta Vlade RH ali i zapošljavati nove radnike. Mjere su bile dostupne svima, međutim, jedan dio poslodavaca nije prepoznao podršku države za očuvanje radnih mjesta, te ih nije iskoristio. Otvorili smo konstruktivan razgovor s Ministarstvom rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, gdje se nadamo pozitivnom ishodu za sve naše zamolbe. Ono što je bitno je to da smo prepoznati i da smo potrebni sustavu, kao pružatelji zdravstvenih i socijalnih usluga.

2021. će biti godina izazova, puna rada i puna učenja, bit će to godina podržavanja digitalizacije koja se uvelike počela provoditi u državnim institucijama u vrijeme pandemije, pozicioniranja domova kao bitnog faktora u brizi i skrbi treće životne dobi kao i zdravstvene njege i fizikalne terapije u kući koja je produžena ruka bolničkom sustavu čime se smanjuje broj dana provedenih u bolnici i povećava brži oporavak bolesnika u okrilju vlastitog doma. Završio bih s Mešom Selimovićem „Ništa ne treba čekati. Svemu treba ići u susret.

HUP - Udruga zaštitarske djelatnosti

Ante Perčin, predsjednik Udruge i član Uprave Sokol Marića

Godina koja je gotovo iza nas je po mnogočemu specifična i posebna pa je stoga i sama poslovna aktivnost unutar iste bila puna izazova, novih okolnosti i ad hoc problematika sa kojima se svaka gospodarska grana pa tako i sektor privatne zaštite u RH morao prilagođavati svakodnevno. Specifičnost ovoga sektora je radno intenzivan karakter ukupne djelatnosti, a što među ostalim podrazumijeva da se većina usluga zaštite pruža neposrednom zaštitnom aktivnošću samih zaštitara.

Društvima za pružanje usluga zaštite, predmetne okolnosti su stvorile niz novih organizacijskih problema i troškova, a od kojih je zasigurno bila najznačajnija problematika osiguravanja potrebnog broja neposrednih izvršitelja poslova zaštite, koji su u svakodnevnom kontaktu sa potencijalno zaraženom populacijom obolijevali u pojačanom intenzite-

tu u odnosu na druge djelatnosti. Slijedom navedenoga, sa makroekonomskog aspekta ukupna industrija privatne zaštite u RH nije značajnije stradala vezano uz volumen same djelatnosti, osim u djelu pružanja usluga za sektore koji su posljedično epidemiološkoj situaciji bili ograničeni i/ili onemogućeni u obavljanju svoje redovne poslovne aktivnosti. Zaključno, rezimirajući predmetne činjenice moramo apostrofirati i temeljno obilježje industrije privatne zaštite kao prateće industrije čije se usluge pružaju na bazi dispozitivne odluke svakog pojedinog korisnika usluga, te je stoga u datim okolnostima realno očekivati da sektor privatne zaštite u cijelosti i u 2021. godini dijeli sudbinu i osjeća problematiku ukupnog gospodarstva za koje pruža usluge privatne zaštite.

HUP - Udruga geodetsko-geo informatičke struke

Željko Perić, predsjednik HUP-Udruge geodetsko geoinformatičke struke, direktor i osnivač Geo grupe

Poslodavac sam već 20 godina i isto toliko slušam o reformama u raznim poslovnim segmentima. I u godini koja je iza nas bilo je reformi i promjena, ali nitko nije prevideo pandemiju svjetskih razmjera koja nas je zadesila u ovoj godini. Kako i druge djelatnosti, tako i geodetsku struku je donekle pogodila ova neočekivana kriza. Kako u slabijem ugovaranju poslova tako i u slabijoj produktivnosti zbog stalnih promjena u organizaciji poslovanja radi epidemioloških mjera. Od 2021. godine očekujemo bolje poslovne rezultate i novi zamah nakon svjetske krize. Najavljeno donošenje Programa obnove zemljišnih registara putem katastarskih izmjera za sva građevinska područja u RH omogućiti će geodetskoj operativi veliki angažman i kontinuitet u poslovanju i sigurnost u planiranju poslovnih aktivnosti.

Naravno, najavljeni program neće zaposliti sve u geodetskoj djelatnosti, ali će omogućiti većini posao. Osim geodetskim izvoditeljima radova veliki bi bio pomak osim za RH i za lokalne zajednice u smislu točnosti podataka radi planiranja, gradnje i pravnog prometa.

HUP - Udruga humanitarnog razminiranja

Tomislav Krmek, predsjednik Udruge i direktor Heksogena

2020. godina bila je izazovna za protuminsko djelovanje u Republici Hrvatskoj, kao i za cjelokupnu ekonomiju. Zbog situacije s COVID-19 rebalansom proračuna umanjena su sredstva za razminiranje, a sustav nije radio za vrijeme prvog "lockdowna". S obzirom na navedeno, sustav je ipak uspio obaviti sve zadaće postavljene u ovoj godini. Planirane površine su razminirane i posljednji projekti privode se kraju. U odnosu na 2019. godinu proračun na stavci razminiranja je smanjen, ponovno je smanjen rebalansom u 2020. godini te zbog mirovanja u "lockdownu" prihodi u 2020. godini biti će niži od planiranih.

Proračun za sustav u idućoj godini planira se s manjom jediničnom cijenom. Korištenjem najavljenih sredstava iz EU fondova, sredstava iz OKFŠ-a i državnog proračuna nadamo

se da sustav razminiranja u 2021 g. neće imati većih perioda "mirovanja". Poslodavcima u sustavu protumiskog djelovanja jasno je da i mi kao sustav trebamo snositi dio terete proizašlog iz ove krize. Svi se nadamo boljem i stabilnijem razdoblju te opreznim optimizmom očekujemo slijedeću godinu.

HUP - Udruga ljekarnika

Ante Mandić, predsjednik Udruge i ravnatelj ljekarničke zdravstvene ustanove Mandis Pharm

Javno ljekarništvo kao sastavni dio zdravstvenog sustava dalo je i daje svoj doprinos borbi s pandemijom. Teret koji nosimo je značajno veći od onog u široj javnosti prepoznatog. Ljekarnički timovi su cijelo vrijeme direktno dostupni pacijentima. Ta činjenica je izazivala posebno veliki psihološki pritisak na samom početku pandemije kada su opće neznanje i panika bili veliki. Svi ti opravdani strahovi pogađali su pretežito žensku populaciju ljekarničkih timova i pravu procjenu PTSP-a moći ćemo napraviti za godinu dana, a ona će nažalost izvjesno je biti velika i trebat će se tim problemom sustavno baviti. Imajući navedeno u vidu manje veseli činjenica da će ljekarništvo biti jedna od rijetkih gospodarskih grana koja će zabilježiti porast prihoda 8 do 10% u ovoj godini.

Dobit će biti na razini prošlogodišnje. Iduća godina bit će stabilna u smislu prihoda, s jedne strane očekujemo nastavak pojačane brige o zdravlju što će pozitivno utjecati, s druge strane smanjenje kupovne moći će smanjiti prihod u rubnim segmentima asortimana ljekarni. Bit će jako važno da HZZO osigura dovoljnu likvidnost cijelog zdravstvenog sustava kako bi i opskrba lijekovima ostala stabilna.

HUP - Udruga malih i srednjih poduzetnika

Igor Škrgatić, predsjednik Udruge i vlasnik BE-ON Savjetovanje

Poslovnu godinu koja je iza nas ne treba posebno komentirati, nadamo se da će izvanredno stanje što prije završiti kako bi se gospodarstvo vratilo u normalu ili "novo normalno". Nažalost, mali i srednji poduzetnici su najviše pogođeni krizom čiji će se pravi efekti osjetiti tek u drugoj polovici sljedeće godine. Kompenzacijske mjere za vrijeme trajanja pandemije zamišljene su kao horizontalne i namijenjene su očuvanju radnih mjesta, dakle to nisu mjere potpore poslodavcima. Radna mjesta su za sada očuvana, ali pitanje je što će se dogoditi kad se poslovne aktivnosti nastave u nekim novim okolnostima.

Stoga je nužno već sada raditi na planu potpora gospodarstvu kad završi "izvanredno stanje" i tu je šteta da Vlada nije prepoznala trenutak za pokretanje strukturnih reformi

nego reagira površinski. Pitanja koja HUP već dugo prepoznaje kao strateška odnose se ponajprije na poreznu politiku, reformu pravosuđa, politiku EU fondova i radno zakonodavstvo. Izdvojiti ću EU fondove kao važan izvor financiranja razvojnih aktivnosti privatnog sektora i tu je potrebno više razumijevanja za potrebe poduzetništva i koordinacija između sektora prije izlaska pojedinih natječaja.

HUP - Udruga developera

Denis Čupić, predsjednik Udruge i vlasnik F. O. grupe

2020. godina za našu branšu, ali i generalno ulaganja, je bila godina koja je trebala biti prva puna godina nakon prekretnice koju je 2019 donijela sa rastom ulaganja, rastom profitabilnosti i internih stopa povrata. Očekivani yield institucionalnih ulagača za Hrvatsku je padao, a isto su pratile i kamatne stope. Niz ulaganja je bio najavljen te je ove godine trebao krenuti u realizaciju. Trend konjunktura i spajanja

je ove godine stao te su svi planovi pomaknuti za minimalno slijedeću godinu a kod niza tvrtki na 2022. Najveće izazove prolaze ulaganja kao i imovina u klasi trgovačkih nekretnina, ureda kao i hotelijersko ugostiteljskih nekretnina. Za razliku od proizvodnje, navedeni sektor je najviše izložen nizu davanja od komunalnih i vodnih naknada do naknada za obnovljive izvore energije i lošom strategijom stakeholdera isti sektori su izostavljeni iz svih kompenzacijskih mjera.

U sljedećoj godini naš sektor mora izboriti jasne kompenzacijske mjere od smanjenja komunalnih naknada do smanjenja naknada za obnovljive izvore te reforme komunalnog doprinosa. Jedinstvena osnova za traženje ovih mjera je činjenica da je ovaj sektor uz samu trgovinu i hotelijere najpogođeniji mjerama ograničavanja koje su neproporcionalno opteretile naše sektore. Većina developera i institucionalnih vlasnika nekretnina je radi očuvanja iznajmljenosti morala umanjiti zakupnine dok od države nismo dobili niti jednu adekvatnu kompenzacijsku mjeru. Sve ovo se drastično odrazilo na profitabilnost i interne stope povrata ulaganja i biti će razlog osjetnih odstupanja u bilancama u odnosu na prethodnu godinu.

HUP - Udruga proizvođača lijekova

Mihael Furjan, predsjednik Udruge i predsjednik Uprave Pliva Hrvatska

Koronakriza ostavila je dubok trag na svjetska gospodarstva, poduzetnike, kompanije i građane, a otežani uvjeti poslovanja potvrdili su značaj jake industrije, utemeljene na visokim tehnologijama. Farmaceutska industrija ponovno se dokazala kao jedan od najsnaž-

njih sektora, a izvanredne okolnosti istaknule su važnost zadržavanja i privlačenja proizvodnje lijekova i aktivnih tvari u Hrvatskoj i Europskoj uniji radi osiguravanja sigurnosti opskrbe pacijenata.

Ova se industrija potvrdila kao jedan od pokretača gospodarstva i u trenucima značajnog pada većine drugih gospodarskih grana pa pozdravljamo donošenje nove Farmaceutске strategije za EU. Godina pred nama bit će poslovno neizvjesna i turbulentna pa će za stabilizaciju gospodarstva biti potrebno napraviti hrabrije iskorake u digitalizaciji, ubrzati procedure kroz manje birokracije uz reduciranje pravne nesigurnosti. Ne smijemo zaboraviti kako je svaka kriza sa sobom donosi prilike kojima se treba prilagoditi te iz kojih, uz pravilan pristup, svi možemo ponešto naučiti.

Autor fotografije: Josip Regović/PIXSELL

HUP - Udruga nautičkog sektora

Romano Pičuljan, predsjednik Udruge i vlasnik Brodogradnje Pičuljan

Protekla, kako volimo reći "izazovna" poslovna 2020. godina, je za cjelokupno poduzetništvo, a posebno za naš nautički sektor, zbog novonastale situacije uzrokovane Covid-19 krizom, bila upravo takva, u pravom smislu te riječi i puno više od toga. Pogledom unatrag, vidimo da je većina segmanata nautičkog sektora uz veliki trud i maksimalni angažman, uspjelo napraviti zadovoljavajuće poslovne rezultate i makar privremeno premostiti gubitke i poslovno preživjeti. Usprkos zadovoljstvu većine članica što su dio turističke sezone uspjele odraditi bolje nego što se moglo očekivati krajem prvog kvartala, gubici su veći nego što to izgleda, te su velika očekivanja usmjerena na iduću 2021. godinu.

Ipak, gubici iz tekuće godine i činjenica da smo umjesto zaduživanja za financiranje novih tehnologija, osnovnih sredstava i opreme, jednom rječju unaprijedjenja poslovanja, financirali zaostale obaveze i ostale troškove poslovanja koje ono samostalno nije moglo pokrivati, i iduća 2021. godina će za nautički sektor biti izazovna. Međutim normalizacijom poslovanja koju očekujemo većim dijelom nadolazeće godine očekujemo postepeni proces normalizacije poslovanja, koji bi trebao u narednom periodu od 2-3 godine nadomjestiti gubitke iz 2020. godine i ponovno omogućiti poslovne rezultate kakve smo imali prije pandemije.

HUP - Udruga poslodavaca u šumarstvu, lovstvu i pratećim djelatnostima

Marjan Malčić, predsjednik Udruge i vlasnik šumarskog obrta Quercus

2020. godinu obilježili su problemi izazvani corona krizom, jedan veliki dio godine tvrtke nisu radile uopće ili pak sa znatno smanjenim kapacitetom, te je došlo je do velikog problema u likvidnosti. Promjene u šumarskom sektoru okarakterizirane su i kroz izmjenu zakonske regulative. Tražilo se je od države rasterećenje poslodavaca iz sektora, prvenstveno mogućnošću korištenja plavog dizela u šumarskim strojevima, ali nažalost zahtjev za sada nije usvojen. Suradnja poslodavaca sa Hrvatskim šumama d.o.o. je bila dobra, no kriza uzrokovana pandemijom korona virusa nije dozvolila da bude i bolja.

Šume i šumarstvo kao gospodarska grana od izuzetnog su značaja za opstanak ruralnih krajeva Republike Hrvatske, te će tokom 2021. biti potrebno više ulagati u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma. Poslodavci iz ovog sektora očekuju „vraćanje situacije u normalu“, bolju zaposlenost i poboljšanu likvidnost.

HUP - Udruga poslodavaca u obrazovanju

Mislav Balković, predsjednik Udruge i dekan Visokog učilišta Algebra

Godina na zalazu bila je izazovna za sektor obrazovanja, ne samo zbog potrebe prelaska u on-line nastavu nego još više zbog potrebe promjene percepcije polaznika i studenata prema takvom obliku obrazovanja. Kako je u Hrvatskoj postotak uključenih građana u obrazovanje odraslih na začelju EU, bilo kakva promjena u ustaljenom načinu provedbe obrazovanja predstavlja dodatnu otegotnu okolnost i razlog za odustajanje od upisa. Ukupno gledano to je utjecalo na pad broja upisanih polaznika u obrazovanju odraslih u svim ustanovama i tvrtkama članicama HUP UPO, a nekima je provedba programa bila i sasvim onemogućena jer dio ili čitave programe nije bilo moguće izvoditi u on-line obliku.

Rezultati u 2021. će uvelike ovisiti o prestanku pandemije i o epidemiološkim mjerama i ograničenjima s kojima ćemo se susretati. Povećanje obveznih razmaka između polaznika i studenata de facto umanjuje popunjenost grupa, čak i kada se nastava može izvoditi u učionicama. U tom kontekstu očekujem da će ukupni rezultati našeg sektora u 2021 godini biti bolji nego je to bilo u ovoj godini jer se ipak nadam kako nećemo imati pandemiju kroz 9 mjeseci kako je to bio slučaj u ovoj godini. Isto tako vjerujem da će rezultati biti lošiji nego u 2019 godini. Optimizam budi sve veće prihvaćanje on-line oblika izvođenja nastave od strane naših građana, što očekujem da će u većoj mjeri ostati prisutno i kad pandemija prođe.

HUP - Udruga privatnih poliklinika, bolnica, lječilišta i ustanova za zdravstvenu skrb

Jadranka Primorac, predsjednica Udruge i članica Uprave Sv. Katarine

Ova godina je bila izuzetno nepredvidiva i puna izazova. Sve što smo planirali, svi dobro uhodani obrasci poslovanja, bili su u kratkom roku potpuno srušeni. Poslovna 2021. svakako će biti u znaku koronavirusa. Koliko će epidemiološke prilike usporiti razvoj gospodarstva teško je u ovom trenutku predvidjeti, međutim rast gospodarstva neophodan je radi stabilnosti državnih financija koje utječu i na zdravstveni sustav, obzirom da je uz izvanredne okolnosti izložen i rekordnim dugovanjima što izaziva veliku zabrinutost. Za iduću godinu stoga je važnije nego ikada, da Vlada odlučnije krene u korjenitu reformu zdravstvenog sustava. Neracionalnim i nekontroliranim troškovima i dugovima u tom prevažnom sektoru, otići će u vjetar sva dobra postignuća koja će biti potencijalno ostvarena reformama u drugim sektorima.

Oporavak koji je ispred nas, započet će vjerojatno u drugoj polovici godine, neće biti brz, no zasigurno će krenuti.

HUP - Udruga profesionalaca za fondove Europske unije

Ana Fresl, predsjednica Udruge i direktorica Projekt jednako razvoj

2020.g. godina bila je izazovna godina zbog pandemije koja je zadesila svijet. Pandemija je značajno usporila objavu novih natječaja za financiranje i obradu odnosno dodjelu EU sredstava novim projektima. Aktivnosti u EU projektima koji su u 2020.g. bili u tijeku svoje izvedbe su se usporile, neke aktivnosti su odgađane, dobavljači i izvođači radova usporili su dodatno projekte. Međutim, upravo su EU fondovi bili izvrstan izvor financiranja poduzećima koja su se našla u nevoljama ili nesigurnosti tijekom 2020.g. U 2021. očekuje se početak planiranja novog velikog kruga investicija.

Ta godina označava korištenja novih europskih fondova, odnosno fondova iz Višegodišnjeg financijskog okvira 2021-2027 i mehanizma za oporavak i otpornost te još nekih manjih izvora odnosno programa. Do kraja 2021.godine očekujemo da se velik broj natječaja objavi, ali da se samo manji dio ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava sklopi. Značajniji zamah financiranja dogoditi će se onda u 2022.g. Poslovna očekivanja u tom smislu za 2021.g. više su određena započinjanjem novog zamaha investicija, razvoja, naročito u području informacijskih tehnologija, istraživanja i razvoja, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.

Koordinacije HUP-a

HUP - Koordinacija industrije medicinske prehrane

dr. Suzana Hlatki Matijević, predsjednica Koordinacije i voditelj poslovne jedinice za Hrvatsku Abbott Laboratories

Uz ozbiljne implikacije na zdravlje ljudi, COVID-19 pandemija donijela nam je brojne i neočekivane izazove u poslovanju, koje su zahtijevale osnivanje kriznih timova i razvijanje novih planova upravljanja situacijama specifičnim za ovu krizu. Farmaceutska industrija te industrija medicinske prehrane i ovoga puta brzom reakcijom i ulaganjem znatnih sredstava u istraživanje i razvoj, osiguravanjem redovite opskrbe te donacijama pokazala se kao respektabilan partner u zaštiti zdravlja ljudi na globalnoj i lokalnoj razini.

Kako je COVID 19 utjecao na kliničku prehranu? Bolesnici s Covid-19 u velikom su riziku od pothranjenosti čineći prevenciju i liječenje malnutricije ključnim aspektima skrbi za bolesnike kako bi osigurali bolje kliničke ishode i smanjenje smrtnosti. Stoga je zadaća i dužnost članica Koordinacije i dalje osigurati dovoljnu i pravovremenu opskrbu medicinskom prehranom te podržavati i educirati zdravstvene djelatnike kako bi omogućili našim bolesnicima najbolju nutritivnu potporu kroz enteralnu i parenteralnu prehranu prema svim relevantnim smjernicama liječenja. Razloge za optimizam daje nam pronalazak cjepiva koji će u 2021. godini donijeti oporavak ekonomije, a prema pisanju Forbese: Predictions 2021: 'COVID Wrote The Business Case — Our Future Is Digital'.

HUP - Koordinacija veledrogerija

Diana Percač, predsjednica Koordinacije i članica Uprave Medical Intertradea

Članice HUP-Koordinacije veledrogerija, kao stabilan oslonac i partner hrvatskog zdravstvenog sustava, zaslužne su za kvalitetno funkcioniranje sustava opskrbe lijekovima i medicinskim proizvodima. To se pokazalo ključnim upravo u razdoblju pandemije korona virusa, koja je zahtijevala brzu prilagodbu kako bi se osigurao kontinuitet isporuke i u uvjetima iznenadnog i potpunog zaključavanja. Zahvaljujući svim aktivnostima koje smo pravovremeno poduzeli, redovita opskrba bolnica, ljekarni i ostalih subjekata zdravstvene zaštite ni u jednom trenutku nije dovedena u pitanje.

S takvom pozitivnom praksom članice HUP-Koordinacije veledrogerija žele nastaviti i u narednom razdoblju, no činjenica je kako se kontinuirano suočavamo s negativnim trendovima naplate, koji u zdravstvenom sektoru postoje već godinama. Nepodmireni dugovi premašuju financijske i poslovne mogućnosti veledrogerija, a povremene interventne uplate ne omogućuju dugoročnu održivost sustava. U idućoj godini očekujemo nastavak otvorenog dijaloga s donositeljima odluka, s ciljem pronalaska kvalitetnog rješenja koje će omogućiti naplatu u skladu sa zakonski definiranim rokovima.

HUP - Koordinacija proizvođača, prerađivača i distributera kave

Josip Budimir, predsjednik Koordinacije i član Uprave Francka

U 2020. godini proizvođači kave, kao i ostatak industrije, suočili su se s brojnim ne- daćama prouzročenim aktualnom pandemijom. Dok su poremećaji na strani dobavnog lanca uspješno nadvladani, na strani potražnje za našim proizvodima suočili smo se s znatno većim izazovima. Utjecaj pandemije u svijetu pa tako i kod nas svakako se odrazio i na potrošačke navike što od kompanija zahtjeva promišljanje novih i prilagodbu postojećih poslovnih modela i prodajnih kanala. Uslijed prestanka rada ugostiteljskog sektora na proljeće i koncem godine potrošnja u HoReCa kanalu bit će manja za jednu trećinu u odnosu na prethodnu godinu.

Porast potrošnje u kanalu trgovine od cca 5% samo manjim dijelom će predstavljati kompenzaciju za veliki gubitak u HoReCa kanalu. Kao i na globalnoj razini, tako i u našem okruženju pandemija je utjecala na ubrzanje određenih trendova u potrošačkim navikama. Sukladno tome, članovi naše udruge odgovorili su prilagodbom svojih poslovnih modela kako bi ojačali alternativne kanale prodaje te umanjili negativne posljedice ograničavanja u radu i zatvaranja ugostiteljskih objekata.

HUP - Koordinacija za duhanske proizvode

Stanko Kršlović, predsjednik Koordinacije i član Uprave za korporativne poslove PMI-a

Članice HUP koordinacije duhanskih proizvoda kao sudionici jednog od najviše reguliranih tržišta u kontinuiranim su izazovima kako u pogledu složenog sustava distribucije tako i u pogledu općeg postupanja sa svojim proizvodima u skladu sa zakonskim ograničenjima. Povrh toga, kontinuirani pritisak nelegalnog tržišta pred ovu industriju kao i pred društvo uopće, stavlja poseban izazov.

Osiguravanje tijeka opskrbe proizvodima i odgovaranje razvojem proizvoda potreba ma potrošača te kontinuirana nastojanja ka stvaranju adekvatnog zakonodavnog okvira te provedba mjera za smanjenje ilegalne trgovine duhanskim proizvodima ostaju trajan napor HUP koordinacije duhanskih proizvoda.

HUP - Koordinacija komercijalnih radio postaja

Silvija Londero Šimleša, predsjednica Koordinacije i direktorica Media Servisa

Godina na izmaku s programske je strane pokazala svu kreativnost radijske industrije, dok je s poslovnog gledišta primarni cilj bio ne zaustaviti poslovne procese, osigurati likvidnost te zadržati radne pozicije. U tome smo i uspjeli kroz brojne aktivnosti promoviranja radijske industrije koje naglašavaju prednosti oglašavanja na radiju, što činimo i dalje. Ova je godina pridonijela i velikoj solidarnosti i zajedništvu među publikom i među medijima, ali je i redefinirala odnos između slušatelja i medija čija je uloga u pravodobnom i objektivnom informiranju javnosti postala jasnija nego ikada.

Razdoblje iza nas pokazalo je i nužnu potrebu donošenja novog zakonodavnog medijskog okvira, kako bi se relaksirale zakonske obveze komercijalnih radijskih nakladnika te prilagodile dobu novih medija i moderne tehnologije. Kroz donošenje novog Zakona o elektroničkim medijima u veljači očekujemo liberalizaciju postojećih zakonskih odredbi te izjednačavanje uvjeta na komercijalnom medijskom tržištu s onima u Europskoj uniji. U sljedećoj godini očekujemo i djelomični, ako ne i potpuni oporavak tržišta. Razvoj medijske industrije važan je dio ukupnog gospodarskog rasta zemlje, stoga nam je svima u interesu da se taj oporavak dogodi što prije.

HUP - Koordinacija kreativnih i kulturnih industrija

Nenad Marčec, predsjednik Koordinacije i glavni direktor HDS ZAMP-a

Od pojedinačnih autora, izvođača, izdavača, kinematografa, kazališta, filmskih producenata do udruga koje okupljaju kreativce i s njima povezane profesionalce u industriji događanja, promocije, marketinga, medija i komunikacija - doslovno svi dionici kreativnih i kulturnih industrija u zemlji 2020. godinu pamtit će godinu po uglavnom lošim vijestima. Kreativci, posebno oni koji svoj posao uglavnom obavljaju „uživo“ na nastupima kao što su koncerti ili kazališta ostali su bez glavnog izvora prihoda. Pad prihoda od autorskih i srodnih prava u ovoj godini iznosit će vjerojatno oko 30 posto. No, još drastične padove prihoda u 2021., a vjerojatno i u 2022. godini, biti će teško izbjeći – gledano iz današnje neizvjesne perspektive.

Među važnim je instrumentima pri tom i donošenje novog Zakona o autorskom i srodnim pravima, kojeg bi uskoro trebao donijeti Hrvatski Sabor. On će pomoći boljoj regulaciji zarade od online iskorištavanja različitih autorskih djela na Internetu, koji i zbog korona-križe postaje sve značajniji kanal konzumacije. Iako ovi prihodi trenutno ne predstavljaju velik udio u ukupnim приходima, potrebno je na vrijeme brinuti se o ovom aspektu korištenja kao prevladavajućem u budućnosti. I, nadajmo se, uspješno prebroditi krizu do proljeća koje će donijeti procijepljenost, smanjenje epidemije i povratak normalnog poslovanja svih subjekata koji pri tome koriste glazbena, filmska, književna, novinarska ili druga kreativna djela. To je i ekonomska, ali i kulturna i društvena potreba.

HUP - Koordinacija informacijskih posrednika

Darko Gulija, predsjednik Koordinacije i direktor za tehnologije tvrtke Elektronički računari

2020 godina bila je obilježena s dva suprotstavljena trenda uzrokovana korona krizom: negativan utjecaj na poslovanje zbog smanjenja gospodarske aktivnosti, na što su korisnici odgovorili ubrzavanjem digitalne transformacije vlastitog poslovanja i poslovanja s partnerima, a to je rezultiralo i povećanjem prometa te potražnje za uslugama informacijskog posredništva. Da bi se u 2021 godini ostvario rast, biti će ključna proaktivna pozicija i gospodarstva i države, posebno u usmjeravanju EU sredstava u aktivno poticanje digitalne

transformacije poslovnog sektora i javne uprave, i to prvenstveno kroz: harmonizaciju zakonodavstva uz smanjenje regulatornog opterećenja i administrativnih barijera, npr kroz integraciju B2B eRačuna i poreznog nadzora te poticanju digitalizacije ostalih poslovnih dokumenata; osiguranje likvidnosti za projekte digitalne transformacije, uključujući i bespovratna sredstva za dio investicije kao poticaj povećanju konkurentnosti gospodarstva i digitalizaciji procesa državne uprave, proširenju i integraciji eUsluga, otvorenim podacima te interoperabilnosti zasnovanoj na standardizaciji i tržišnim principima.

HUP - Koordinacija za agencijski rad i posredovanje pri zapošljavanju

Tomislav Hanžek, predsjednik Koordinacije i član Upravnog odbora Electus DGS

Ova godina, 2020., započela je vrlo izazovno, početak je davao pozitivan razvoj događaja gdje su svi korisnici imali značajne zahtjeve za popunjavanjem širokog spektra radnih mjesta. Tijekom aktiviranja 'lockdowna' većina korisnika izražava svoju zabrinutost, te dodatno procjenjuje i preispituje potrebe kako za trenutnim potrebama za radnicima tako i za angažmanom u budućem periodu. Iz tog razloga dolazi do značajnog pada potrebe za radnom snagom gotovo u svim djelatnostima, u nekoliko navrata tijekom godine. Ovisno o djelatnostima poslovanja, određeni korisnici su imali potrebu za povećanjem zapošljavanja tako da je kraj godine završio pozitivnije nego se očekivalo sredinom godine. Očekivanja za 2021. godinu su da će i dalje biti zahtjevna s aspekta održivosti poslovanja, te da će biti dosta upitnika početkom godine. Potreba za angažiranjem dodatnih radnika biti će izraženije pod razmatranjem korisnika iz razloga zahtjevnih procjena, odnosno slabije vidljivost poslovanja zbog oscilacija gospodarske aktivnosti. Nešto stabilniju gospodarsku aktivnost očekujem tijekom drugog kvartala.

HUP - Koordinacija tvrtki za zaštitu na radu

Boris Antunović, predsjednik Koordinacije i član Uprave Tehnoekspert

Danas, više nego ikada imamo odgovornost za naše radnike i njihove obitelji da odgovornim poslovanjem pokušamo zadržati što više radnih mjesta. Hrvatski poduzetnici dobro znaju što je to kriza i kako se nositi s njom. Poduzetnici se razlikuju od drugih vrijednih ljudi, jer osim što naporno radimo, imamo u sebi onu silu koja nas stalno vuče naprijed. Vladajućima je u životnom interesu da učine sve kako bi mi poduzetnici opstali, jer ako mi ne budemo radili i zapošljavali, tko će? Ono što vladajući moraju znati je da poduzetnički resurs u državi nije nepresušan, i da ako ne sačuvaju ove poduzetnike, nove neće tako lako stvoriti. Države bi se od strategije spašavanja radnih mjesta, trebala dobar dio napora prebaciti u mjere spašavanja poduzetnika, jer će u suprotnom odrezati granu na kojoj sjedi.

Smatram da je naredni period jedinstvena prilika da se Vlada odluči na modernizaciju i pojednostavljenje poslovanja u Hrvatskoj. Oni procesi koji bi trajali godinama u ovim okolnostima se mogu dramatično skratiti. Primjer za to je i prisilna digitalizacija i olakšavanje procedura tijekom "lockdowna". Izgledna su samo dva scenarija: da država nastavi refor-

me (bolje rečeno, kozmetičke promjene) raditi puževim korakom, čiji će rezultat biti nastavak zaostajanja i smanjenja konkurentnosti prema gospodarstvima EU, ili da iskoristi priliku kad se zbog izvanrednih okolnosti, reforme i modernizacija mogu provesti puno brže.

HUP - Koordinacija generalnih zastupnika proizvođača osobnih motornih vozila i lakih komercijalnih vozila

Krešimir Bago, predsjednik Koordinacije i direktor Toyota Croatia

Osvrćući se na godinu koja se približava kraju treba reći da je 2020.-a započela u svakom pogledu prema očekivanjima. Registracije novih automobila su bile u blagom porastu u odnosu na 2019.-u (koja je bila bolja od 2019.-), unos rabljenih automobila u RH bio je na nivou prošlogodišnjeg, uvoznici novih automobila imali su dogovorene isporuke sezonskog – kratkoročnog – rent-a-cara, „business as usual“ reklo bi se. S ožujkom pandemija dolazi u našu neposrednu blizinu, istom mjesecu Zagreb i više ništa nije isto. Pad u registracijama novih automobila sa 04/2020. u odnosu na prethodnu godinu iznosi rekordnih -87,4% dok ista usporedba vezano za unos rabljenih vozila u RH pokazuje pad od -77,2%.

Procjena za 2021. – vrlo nezahvalno prognozirati iz današnje perspektive – ovisit će o brzini izlaska iz COVID-19 krize, povratku optimizma potrošača i njegovom kupovnom moralu, turističkoj sezoni – uz važan faktor, a to je da čim veći broj poslodavaca nađe načina da zadrži svoj business i zaposlene. Uz uvjet izlaska iz krize već u prvom kvartalu 2021. možemo očekivati >40.000 novih automobila u RH. Uz uvjet strmijeg pozitivnog rasta u EU, Hrvatska može očekivati i dobru turističku sezonu, kao bliska destinacija, a tada bi povezani rent-a-car sektor mogao značajnije „povući“, uz uvjet liberalnijeg pristupa od strane financijskih kuća.

HUP - Koordinacija poduzeća iz uslužnih djelatnosti

Sadmir Hošić, predsjednik Koordinacije i vlasnik SAHO Consulting

U zadnji kvartal 2019. ulazimo sa novim ugovorima, fokus je na B2B u turističkom sektoru, kupujemo nove strojeve za pogon kako bi bili bolji i učinkovitiji! I onda je došao lockdown koji je u sektoru pružanja usluga pranja i najma rublja u hotelijerstvu u potpunosti obustavio pružanje usluge. Zahvaljujući mjeri za očuvanje radnih mjesta očuvali smo istu zaposlenost kao i prije zatvaranja tržišta. Promet nam pada u odnosu na siječanj i veljaču za cca. 50%, radimo skraćeno a vrijeme koje imamo koristimo za edukaciju zaposlenika i traženje mogućnosti kako poboljšati produktivnost. Novi val pandemije, iako službeno nije u potpunosti zatvorio tržište, prouzročivao je novi pad prometa od cca. 30% u odnosu na rujan 2020, a predviđamo da će taj pad biti i veći u prosincu. Nove mjere za pomoć poslovanju nećemo moći koristiti pa će naredni period biti još izazovniji za naše poslovanje. Ukoliko u proljeće 2021. dođe do kraja pandemije i turistički sektor krene sa „normalnim“ poslovanjem, onda ćemo i mi uspjeti uz mnoge mjere štednje o(p)stati na tržištu, u međuvremenu radimo worst/best scenario, slušamo želje i planove kupaca i konkurencije i vjerujemo da ćemo donositi dobre i pravovremene odluke.

HUP - Koordinacija rent-a-car

Mladen Petreski, predsjednik Koordinacije i glavni direktor Hertza

Zbog iznimne ovisnosti o turističkim dolascima avio-putnika koji predstavlja dominantan postotak korisnika, upravo je naš turistički segment iznimno pogođen mjerama ograničenja kretanja. Od početka Covid-19 krize rent-a-car društva pokušavaju kontrolirati i troškove najma poslovnih prostora na zračnim lukama širom Hrvatske, a koji čine drugi najveći segment operativnih troškova djelatnosti, a gdje je došlo do pada prometa putnika u dolasku od nekih 80 do 90 posto. U svojem planiranju 2021. godine prvenstveno pratimo očekivanja o trendovima turističkih i poslovnih putovanja, kako od strane Hrvatskih dionika tako i u glavnim emitivnim tržištima koja generiraju dolazak avio-putnika u Hrvatsku. Oporavak avio-prometa će očigledno biti nešto sporiji, veliki broj avio kompanija ne očekuje ponovno letiti u Hrvatsku tijekom 2021. godine. Rent-a-car djelatnost će sljedećih godinu-dvije pokušati dodatno obogatiti i inače kvalitetnu ponudu kratkoročnih i dugoročnih najмова vozila domaćim korisnicima, na tom planu treba biti dodatno kreativan i konkurentan. Nadamo se da će broj avio-putnika u Hrvatsku sljedeće godine biti nekih 50 posto u odnosu na 2019. i vjerujem da naši rent-a-car poduzetnici nikako ne mogu planirati svoju operativu i troškove iole optimističnije od toga.

HUP - Koordinacija priređivača zabavnih igara

Mario Sekulić, predsjednik Koordinacije i vlasnik tvrtke Pinero

Cjelokupno gospodarstvo u Europi se nenadano našlo u izazovu za koji nije bilo spremno. Za oporavak će biti potrebno dugo vremensko razdoblje, a poglavito u uslužnim industrijama. Djelatnost zabavnih igara u Hrvatskoj ima dugu tradiciju. Hrvatska poduzeća su godinama bila najveći proizvođači pikado aparata u svijetu, dok su postavljali zabavnih igara (simulatori, zračni hokeji, biljari, fliperi, pikada i raznih drugih) zahvaljujući turističkoj orijentaciji Hrvatske postizali solidne prihode bez obzira na to što se trendovi zabave u svijetu mijenjaju, te su mladi više okrenuti igrama na internetu.

Ova godina je zbog pandemije Covid 19, gotovo potpuno ugasila taj sektor. Zbog suradnje i velike povezanosti sa HORECA grupacijama, te očekivano loše turističke sezone, priređivači zabavnih igara su gotovo veći dio godine bez ikakvih prihoda, te se zbog neizvjesnosti povratka normalnom radu često odlučuju na potpuno gašenje poduzeća. Sektor koji bi, zbog dodatne ponude u turizmu, morao opstati, trebati će dodatnu pomoć institucija države i lokalnih samouprava za ponovno pokretanje.

Regionalni uredi

HUP - Regionalni ured Osijek

Regionalni ured Osijek obuhvaća područje pet slavonskih županija: Osječko-baranjsku, Vukovarsko-srijemsku, Brodsko-posavsku, Požeško-slavonsku i Virovitičko-podravsku županiju.

Tablica 2 Očekivanja poduzetnika iz Regionalnog ureda Osijek za 2021.

Najveći doprinosi poslovanju u 2021.	Najveći izazovi u poslovanju u 2021.
1. Porezna reforma: smanjenje stopa poreza na dohodak	1. Različite mjere (propisi) doneseni s ciljem smanjenja širenja koronavirusa
2. Pristup sredstvima iz EU fondova	2. Povećana stopa bolovanja radne snage
3. Nastavak potpora za očuvanje radnih mjesta (HZZ mjere + mjere za prekvalifikaciju / dokvalifikaciju radne snage)	3. Nedostatak adekvatne radne snage na domaćem tržištu rada

Izvor: Anketa HUP-a.

Denis Sušac, predsjednik Izvršnog odbora Regionalnog ureda Osijek

2020. godina je bila izazovna za sve poduzetnike. Neki su sektori praktično onemogućeni u normalnom radu, dok je u nekima promet i povećan, no nitko nije siguran što nam nosi sljedeća godina. U ovoj će krizi bolje proći oni koji se mogu brže prilagoditi novonastalom stanju i eventualno usvojiti nove poslovne modele. Sveukupno, mislim da će 2021. biti jednako teška kao i ova godina, no vjerujem u postepeni oporavak, no kroz duže vremensko razdoblje.

HUP - Regionalni ured Split

Regionalni ured Split obuhvaća 4 županije: Zadarsku, Šibensko-kninsku, Splitsko-dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku.

Tablica 3 Očekivanja poduzetnika iz Regionalnog ureda Split za 2021.

Najveći doprinosi poslovanju u 2021.	Najveći izazovi u poslovanju u 2021.
1. Nastavak potpora za očuvanje radnih mjesta (HZZ mjere + mjere za prekvalifikaciju / dokvalifikaciju radne snage)	1. Različite mjere (propisi) doneseni s ciljem smanjenja širenja koronavirusa
2. Pristup sredstvima iz EU fondova	2. Otežan pristup financijskim sredstvima (kreditima)
3. Porezna reforma: smanjenje stopa poreza na dohodak	3. Nedostatak adekvatne radne snage na domaćem tržištu rada

Izvor: Anketa HUP-a.

Zdravko Plazonić, predsjednik Izvršnog odbora Regionalnog ureda Split

Kriza uzrokovana Covid-19 pandemijom dodatno je narušila inače loše strukturirano gospodarstvo Dalmacije. Očekujem da će posljedice manje naštetiti regijama koje imaju razvijenu industrijsku proizvodnju, a na žalost, Dalmacija to nije. Nesporna je činjenica da nije provedena niti jedna prava reforma, od pravosuđa, do

javne uprave, porezne reforme, o zdravstvu ne treba ni govoriti. Pošto sam po prirodi optimist, živim u nadi da će dugoročno gledajući, Hrvatska iznaći rješenja u stvaranju pretpostavke za konkurentnijim, inovativnijim i poduzetnijim gospodarstvom.

Kratkoročno, nadam se da će pandemijom manje pogođene branše poput prehrambene industrije, ICT-a te građevinskog sektora, koliko toliko nadomjestiti silne gubitke u pogođenima. Stoga su za pogođene djelatnosti nužne intervencije države kroz različite oblike potpore (očuvanje radnih mjesta, rasterećenje poslovanja, Hamag-BICRO i sl.). Prognoza pada BDP-a u 2021. ovisit će isključivo o duljini trajanja pandemije i "žilavosti" pojedinih gospodarskih grana.

HUP - Regionalni ured Varaždin

Regionalni ured Varaždin objedinjava interese članica iz Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Međimurske i Varaždinske županije uz uvažavanje specifičnosti i raznolikosti poslovanja ove regije.

Tablica 4 Očekivanja poduzetnika iz Regionalnog ureda Varaždin za 2021.

Najveći doprinosi poslovanju u 2021.	Najveći izazovi u poslovanju u 2021.
1. Nastavak potpora za očuvanje radnih mjesta (HZZ mjere + mjere za prekvalifikaciju / dokvalifikaciju radne snage)	1. Različite mjere (propisi) doneseni s ciljem smanjenja širenja koronavirusa
2. Pristup sredstvima iz EU fondova	2. Povećana stopa bolovanja radne snage
3. Porezna reforma: smanjenje stopa poreza na dohodak	3. Nedostatak adekvatne radne snage na domaćem tržištu rada

Izvor: Anketa HUP-a.

Tihomir Premužak, predsjednik Izvršnog odbora Regionalnog ureda Varaždin

Na kraju smo godine za koju bi većina rekla – ne ponovila se. No, svakako moramo iz nje izvući ono najbolje, a to je naučiti lekciju za budućnost. U suprotnom, šteta svih žrtava i patnji – ljudskih i gospodarskih koje smo zbog korone podnijeli. U narednu godinu ulazimo

s činjenicom da postoji cjepivo protiv korone, da su prva cijepljenja već u tijeku te da i mi možemo računati na tu slamku spasa. Svakako, cjepivo će imati krucijalni utjecaj na razvoj života i gospodarstva u 2021., ali i u godinama koje slijede.

Do ljetne sezone korona bi trebala postati priča iz prošlosti, a ljeto bi trebalo biti prva snažna prekretnica oporavka – psihološkog i gospodarskog. S obzirom na to da će do ljeta završiti i lokalni izbori, nadajmo se da će državna administracija prebaciti fokus djelovanja s politike i politikantstva na realizaciju potrebnih promjena te da će teme kao što su rein-dustrijalizacija i izvoz postati aktualne. Nadajmo se da je lekcija naučena i da nećemo, svi zajedno, prokockati šansu napraviti dobro ovoj zemlji i gospodarstvu.

HUP - Regionalni ured Rijeka

Regionalni ured Rijeka brine o zaštiti interesa članstva iz Primorsko-goranske, Ličko-senjske i Istarske županije.

Tablica 5 Očekivanja poduzetnika iz Regionalnog ureda Rijeka za 2021.

Najveći doprinosi poslovanju u 2021.	Najveći izazovi u poslovanju u 2021.
1. Nastavak potpora za očuvanje radnih mjesta (HZZ mjere + mjere za prekvalifikaciju / dokvalifikaciju radne snage)	1. Različite mjere (propisi) doneseni s ciljem smanjenja širenja koronavirusa
2. Pristup sredstvima iz EU fondova	2. Nedostatak adekvatne radne snage na domaćem tržištu rada
3. Porezna reforma: smanjenje stopa poreza na dohodak	3. Povećana stopa bolovanja radne snage

Izvor: Anketa HUP-a.

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA (HUP)

www.hup.hr